

Rõõmutarekese Lasteaia õppekava

Tallinn 2020

Sisukord:

1. LASTEASUTUSE LIIK JA ERIPÄRA	3
2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID JA PÕHIMÕTTED	4
3. ÕPIKÄSITUS	5
4. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE VALDKONNAD	5
5. LAPSE EELDATAVAD ÜLDOSKUSED VANUSETI	6
5.1 MÄNGUOSKUSED	6
5.2 TUNNETUS- JA ÕPIOSKUSED	9
5.3 SOTSIAALSSED OSKUSED	14
5.4 ENESEKOHASED OSKUSED	19
6. VALDKONDADE ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EESMÄRGID, SISU JA LAPSE ARENGU EELDATAVAD TULEMUSED ÕPPEKAVA LÄBIMISEL VANUSETI	24
6.1 VALDKOND MINA JA KESKKOND	24
6.2 VALDKOND KEEL JA KÕNE	40
6.3 VALDKOND MATEMAATIKA	50
6.4 VALDKOND KUNST	56
6.5 VALDKOND MUUSIKA	64
6.6 VALDKOND LIIKUMINE	68
7. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KORRALDUS	72
7.1 ÕPPEAASTA	72
7.2 RÜHMA ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE KAVANDAMINE	72
7.3 LAPSE ARENGU ANALÜÜSIMISE JA HINDAMISE PÕHIMÕTTED NING KORRALDUS	76
7.4 ERIVAJADUSTEGA LAPS	78
7.5 EESTI KEELE KUI TEISE KEELE ÕPE	80
7.6 KOOSTÖÖ LAPSEVANEMAGA	80
7.7 ÕPPEKAVA UUENDAMINE JA TÄIENDAMINE	83

1. Lasteasutuse liik ja eripära

Rõõmutarekese Lasteaed on Tallinna kesklinna munitsipaalomandis töötav koolieelne lasteasutus, mis asutati 1.aprillil 1953 ning kandis algselt nimetust Tallinna 18. lasteaed. Aastast 1999 kannab lasteaed praegust nime. Rõõmutarekese Lasteaial on huvitav asukoht aadressil Toom-Kuninga 13a - asume kärarikka linna südames ja samaaegselt kauni looduse rüpes. Esialgselt oli suure (9456m²) krundi valdajaks Pioneeride Palee. On säilinud Pioneeride Palee direktori ja ENSV Ministrite Nõukogu vaheline kokkulepe 1949. aastast, mille järgi lubatakse sellele maa-alale ehitada lasteaed. Sanatoorne lasteaed uues kahekordses kivimajas alustas tööd 1. aprillil 1953. aastal. Alates 1. jaanuarist 1954. muudeti lasteaed tavalasteaiaks. Jäi ainult üks sanatoorne rühm. 1978/79 tehti lasteaiale juurdeehitus, mille tulemusena sai lasteaed endale saali. Lasteaia esimeseks direktoriks oli Helga Kriiel, kes töötas sellel kohal 1975. aastani. Tema hool ja pühendumus pani aluse lasteaia heale mainele ja populaarsusele. 1975-86 oli direktoriks Milvi Pohlak, 1986-2014 Ene Annus, 2014-2015 Merje Ilves, alates 2016 Marika Hallikmann. Kõik endised ja tänased juhid on pidanud eriti oluliseks ja väärtuslikuks traditsioonide jätkumise ja säilimise, hoidnud lasteaia kõrget mainet ja lähtunud oma töös lasteaia missioonist, visioonist ja väärtustest. Ajalooliselt on õppe- ja kasvatustöö toimunud peamiselt 4-rühmalises peamajas, millele lisandus 2009 aastal väike maja lasteaia õuealal ja 1.oktoobril 2019 Endla tänav 17 asunud Muumipere lastesõim.

Alates oktoober 2019 on lasteaial 7 rühma, neist 5 liitrühma ja 2 sõimerühma. Rõõmutarekese Lasteaia missiooniks on luua sobiv ja valikuid võimaldav õpi- ja kasvukeskkond kogu lasteaia pererele, kus iga inimene tunneks end olulise, vajaliku ja väärtuslikuna. Õpi- ja kasvukeskkonnana peame eriti oluliseks lasteaia liigirikast ja mitmekesist õueala, mis pakub igal aastaajal võimalust aktiivseks liikumiseks ja tegevuseks värskes õhus, rikkalikku avastamis- ja loomisrõõmu loomulikus, looduskaunis, heaolu ja tervist toetavas keskkonnas.

Väärtustame lapsepõlve ja lapsest lähtuvat õpikäsitlust, pakkudes õpikeskkonda, mis on turvaline, positiivse õhkkonna ja valikuvõimalustega. Kaasava hariduse valguses tegutsetakse rühmades ühiselt, kuid arvestatakse igaühe individuaalse võimekuse ja tasemega. Viimastel aastatel oleme õppe- ja kasvatustöös keskendunud aktiivõppemeetodite kasutamisele, prioriteediks on olnud avastus- ja õuesõpe. Õuesõppe järjepidev rakendamine on tõstnud laste keskkonnateadlikkust ning üldist hoolivat ja hoidvat suhtumist nii loodusesse kui ka ümbritsevasse. Avastusõpe on pakkunud avastamislusti, loovat eneseväljendust ja koostöövõimalusi kogu lasteaias (teaduspooltunnid koolieelikutele, rühmade katsed ja vaatlused, koostöine õppimine infotunnis).

Lisaks eelnevale on lasteaia eripäradeks ka aastakümneid kestnud traditsioonid: paindlik päevadisain, mis võimaldab vaikse tunni ajal individuaalselt kooliks ettevalmistust, igakuised traditsioonilised õppekäigud ja ühisüritused kogu lasteaia pererega sh lastevanematega ning pea 20 aastat toimunud laste Raekoja ansambel, osalemine Kalevi Võimemispool ja Tallinna Laste- ja Noorte Teatريفestivalil „Kanutiaia Kann“.

Meile on oluline olla õppiv organisatsioon, mis lähtub lasteaia pererele olulistest ühistest väärtustest, arvestab liikmete huvide, arengu- ja õpivajadustega ning on avatud koostööle.

Lasteaia väärtused:

Hoolivus – suhtleme, märkame, toetame, hoiaime, loome ja jagame hoolivust tegudes ja sõnades.

Koostöö – usalduslikus ja aktiivses koostöös loome endale ja teistele võimalusi liikuda ühiste eesmärkides suunas ja toetada igauhe arengut.

Pühendumus – viime parimal moel ellu selle, mille ette võtame.

2. Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid ja põhimõtted

Õppe- ja kasvatustegevus toetab lapse kehalist, vaimset, sotsiaalset ja emotsionaalset arengut, mille tulemusel kujuneb lapsel terviklik ja positiivne minapilt, ümbritseva keskkonna mõistmine, eetiline käitumine ning algatusvõime, esmased tööharjumused, kehaline aktiivsus ja arusaam tervise hoidmise tähtsusest ning arenevad mängu-, õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused.

Eesmärgid:

- lapsed on aktiivsed õppijad, julgevad avaldada oma ideid ja tunnevad rõõmu tegutsemisest;
- lapsed mõistavad seost põhjus, tagajärg ning oskavad teha valikuid;
- lapsed hoolivad oma esivanematest, Eestimaast ja keskkonnast;
- lapsed oskavad märgata enda ümber ka kõige vaiksemat ja väiksemat;
- lasteaia ja kodu koostöö suunab ja toetab laste arengut.

Põhimõtted:

- lapse eripära ja vajaduste arvestamine;
- lapse arengut toetava keskkonna loomine;
- lapse tervise hoidmine ja liikumisvajaduse rahuldamine;
- lapse loovuse toetamine;
- lapse uudis- ja teadmishimu rahuldamine;
- mängu ja avastamise kaudu õppimine;
- koos tegutsemine ja kogemuste jagamine;
- ise valikute tegemine, otsustamine ja vastutamine;

- kodu ja lasteaia koostöö;
- eesti kultuuritraditsioonide väärtustamine ja teiste kultuuride austamine;
- looduselt õppimine ja selle hoidmine.

3. Õpikäsitus

- Õppimine on elukestev protsess, mille tulemusel toimuvad muutused käitumises, teadmistes, hoiakutes, oskustes jms ning nendevahelistes seostes. Laps õpib matkimise, vaatlemise, uurimise, katsetamise, suhtlemise, mängu, harjutamise jms kaudu.
- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja läbiviimisel arvestatakse laste eripära: võimeid, keelelist ja kultuurilist tausta, vanust, sugu, tervise seisundit jms. Pedagoogid on laste arengu suunajad ning arengut toetava keskkonna loojad.
- Laps on õppe- ja kasvatustegevuses aktiivne osaleja ning tunneb rõõmu tegutsemisest. Last kaasatakse tegevuste kavandamisse, suunatakse tegema valikuid ning tehtut analüüsima.
- Õppe- ja kasvatustegevuses loob lasteaed koostöös koduga tingimused, et arendada lapse oskust kavandada oma tegevust ja teha valikuid; seostada uusi teadmisi varasemate kogemustega; kasutada omandatud teadmisi erinevates olukordades ja tegevustes; arutleda omandatud tegevuste ja oskuste üle; hinnata oma tegevuse tulemuslikkust; tunda rõõmu oma ja teiste õnnestumistest ning tulla toime ebaõnnestumistega.

4. Õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel lõimitakse järgmisi tegevusi: kuulamine, kõnelemine, lugemine ja kirjutamine, vaatlemine, uurimine, võrdlemine, arvutamine ning mitmesugused liikumis-, muusika- ja kunstitegevused. Lõimimine on õppe- ja kasvatustegevuste ühendamine tervikuks ja seoste loomine:

- valdkondades;
- valdkondade vahel;
- tegevustes.

Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad:

- mina ja keskkond;
- keel ja kõne;

- matemaatika;
- kunst;
- liikumine;
- muusika.

5. Lapse eeldatavad üldoskused vanuseti

5.1 Mänguoskused

Mäng on eelkoolieas lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mänguoskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuse eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Eeldatavad mänguoskused vanuseti.

Sõime rühm		Noorem rühm		Keskmine rühm	Vanem rühm	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel
1,5 – 2 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	2 - 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused	
1, 5) Tunneb huvi mänguliste tegevuste vastu. Mängib lühiajaliselt koos teise lapsega (näit. veeretab kaaslastele palli/ auto). Keskendub sihipäraselt mängule 5 min.	1) Tunneb rõõmu teiste laste seltskonnast. Mängib koos 2-3 kaaslastega. Keskendub sihipäraselt mängule 10 min.	1) Mängib meeleldi eakaaslastega (näit. Mari mängib Jüriga kohvijoomist) Keskendub sihipäraselt mängule 15 min.	1) Mängib meeleldi eakaaslastega täiskasvanu juhendamisetä (3-4 last grupis). Keskendub sihipäraselt mängule 20 min.	1) Tunneb mängust rõõmu ning mängib nii üksi kui kaaslastega, grupis (3-6 last). Keskendub sihipäraselt mängule 25 min.	1) Tunneb mängust rõõmu ning mängib püsivalt samal teemal, mitmel päeval mängu üha laiendades. Keskendub sihipäraselt mängule 30 min.	1) Tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma.

				Osaleb ühismängudes süvenenult enamasti mängu lõpuni.	Suudab vajadusel mängu katkestada õppimise vms huvides – eristab mängu tööst.	
2, 4) Matkib igapäevaelust tuttavaid tegevusi (näit. kaisutab või söötab nukku, pühib põrandat), mängule on omane tegevuse kordus.	2) Matkib mängus tuttavaid tegevusi ja igapäeva-toiminguid (näit. pühib põrandat, kallab kujuteldavat jooki tassidesse).	2) Matkib mängus tuttavaid tegevusi ja situatsioone (näit. arsti juures või poes käimine).	2) Rakendab mängus vahendatud teadmisi (näit. mängib muinasjututegelast)	2) Rakendab mängudes muljeid ümbritsevast maailmast, põhisisuks täiskasvanute vaheliste suhete kajastamine.	2) Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast.	2) Rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast.
3) Leiab meelepärase eseme.	3) Mängib lihtsaid rollimänge (näit. riietub kostüümidesse ja esitab erinevaid rolle).	3) Algatab vahetule kogemusele tuginevaid mänge.	3) Algatab talle tuttavaid mänge, näitab üles iseseisvust mängus, arendab mängu sisu tuginedes vahendatud teadmistele.	3) Algatab erinevaid mänge, arendab mängu sisu tuginedes oma muljetele ümbritsevast.	3) Organiseerib iseseisvalt mänge, arendab mängu sisu loogiliselt (näit. enne jalutama minekut riietab nuku vastavalt ilmale).	3) Algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu. *rollimäng sh. lavastusmäng *ehitusmäng *liikumismäng *lauamäng
4) -	4) Täidab mängus talle tuttavat täiskasvanu rolli (näit. ema, arst, juuksur, müüja) ja sellega seotud toiminguid, valides	4) Jäljendab talle tuttavaid rolle (näit. arst, patsient, müüja vms).	4) Täidab ja nimetab mängus erinevaid vahendatud teadmistega seotud rolle.	4) Täidab mängus erinevaid muljetega seotud rolle (näit. mängides ema matkib ema kõne- ja käitumismaneere), püsib rollis mängu	4) Täidab mängus samaaegselt erinevaid rolle (näit. nukumajas mängides, mängib samaaegselt ema ja last),	4) Täidab mängudes erinevaid rolle.

	selleks vajalikke vahendeid.			kestel.	rakendades erinevaid teadmisi ja muljeid loob oma rollitegelase, arendab rolli edasi.	
5) -	5) Ootab oma mängukorda täiskasvanu juhendamisel. Mängib endale tuttavaid lauamänge üksinda (näit. pusle, paneb kujundeid kujundikarpi, laob torni, vms) või koos täiskasvanuga (näit. loto, paarispildid vms).	5) Täidab eakohaste mängude reegleid täiskasvanu meeldetuletamisel. Mängib lauamänge väikeses grupis täiskasvanu juhendamisel (näit. loto, paarispildid vms).	5) Täidab tuttavate mängude reegleid.	5) Selgitab tuttavate mängude reegleid ning jälgib nende täitmist teiste poolt.	5) Lepib kaaslastega mängureeglites kokku, selgitab oma loodud mängude reegleid.	5) Järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada.
6) Mängib kõrvuti teise lapsega, jälgib tema tegevust	6) Mängib kaaslasega kõrvuti teist segamata.	6) Mängib kaaslasega sõbralikult ja jagab mänguasju.	6) Mängib väikeses grupis, probleemi lahendab verbaalselt.	6) Koosõlastab oma tegevust mängukaaslastega ja jõuab nendega kokkuleppele.	6) Arvestab mängukaaslaste soovide ja ettepanekutega.	6) Suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele.
7) Tunneb rõõmu isiklike saavutuste üle.	7) Tunneb rõõmu isiklike saavutuste üle.	7) Tunneb rõõmu isiklike saavutuste üle.	7) Soovib osaleda võistlummängudes ja annab endast parima.	7) Aktsepteerib kaaslaste võitu, tuleb toime ebaõnnestumisega.	7) Oskab võita ja kaotada, tunnustab teisi võistlummängus osalemise eest.	7) Tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlummängus.

8) Laps mängib erinevate esemetega õppides tundma nende omadusi erinevate meelte abil (katsub, nuusutab, avab, pigistab, viskab, laob üksteise sisse).	8) Valib koos täiskasvanuga mänguks sobivad vahendid. Ehitab ühesuurustest klotsidest elementaarseid ehitisi (näit. aed, torn).	8) Kasutab nukumängudes ja mõningates situatsioonimängudes asendusmaterjale ja mänguasju. Ehitab elementaarseid ehitisi erinevaid klotse kasutades, kasutab ehitist mängus (näit. ehitab garaaži ja paneb auto sinna sisse, teeb nukule klotsidest voodi).	8) Leiab ja kasutab vastavalt mängu sisule asendusmänguasju ja –materjale. Ehitab üht ja sama objekti erinevalt (kuju, materjal). Kasutab mängudes looduslikke materjale (näit. kividest aed, kähbidest loomad).	8) Vastavalt mängu sisule valmistab ise mõningaid mänguvahendeid (näit. mänguraha). Ehitamisel arvestab suurusvahekordi ja vajadusel muudab ehitise kõrgust, pikkust laiust. Kasutab mängudes taaskasutatavaid materjale (näit. papirull – pikksilm).	8) Meisterdab omaalgatuslikult mänguks vajalikke vahendeid (näit. erinevad peakatted, piletid, karbist raadio jms). Ehitab keerukaid ehitisi (näit. sildu, tõusude ja langustega teid, mitmekorruselisi maju) kasutades mitmesugust materjali, ehitab vastavalt skeemile.	8) Kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.
--	--	---	--	---	---	--

5.2 Tunnetus- ja õpioskused

Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse – taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni.

Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

Eeldatavad tunnetus- ja õpioskused vanuseti

Sõime rühm		Noorem rühm		Keskmine rühm	Vanem rühm	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel
1,5 – 2 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	2 - 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused	
<p>1) Vt. Matem. ning Mina ja kk.</p> <p>Korduva tegevuse tulemusena saab aru lihtsamatest põhjus-tagajärg seostest (näit. nupule vajutades hüppab konn välja, nutma hakates saab tähelepanu).</p>	<p>1) Vt. Matem. ning Mina ja kk.</p> <p>Korduva tegevuse tulemusena saab aru lihtsamatest põhjus-tagajärg seostest (näit. toppimis-mängud) ning suudab lihtsamaid seoseid üle kanda (näit. kammib nii enda kui nuku juukseid).</p>	<p>1) Vt. Matem. ning Mina ja kk.</p> <p>Saab aru lihtsamatest põhjus-tagajärg seostest (näit. tass kukkus maha - läks katki, vihma sajab - väljas on loigud, tüdruk kõnnib vihma-varjuga)</p>	<p>1) Vt. Matem. ning Mina ja kk.</p> <p>Saab aru lihtsamatest põhjus-tagajärg seostest (näit: lauamängu „<i>Reis ümber maailma</i>“ saab mängida neli last; lihtsad pildiseeriad näit. lumememme ehitamine), üldistab nähtava tunnuse järgi.</p>	<p>1) Vt. Matem. ning Mina ja kk.</p> <p>Saab aru lihtsamatest põhjus-tagajärg seostest (näit. millist vahendit on vaja kasutada, et saada pall kapi otsast alla), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna (põhjuslikkuse mõistmisega tekib ka üldistamisvõime).</p>	<p>1) Vt. Matem. ning Mina ja kk.</p> <p>Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi (saab aru, et sarnased sündmused näit. sünnipäeva tähistamine, võivad olla erinevad) ja nähtusi tervikuna (sh terviksituatsiooni mõistmine).</p>	<p>1) Saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;</p> <p>* situatsiooni-mängud, -pildid, -kaardid (sh Jelena Strebeleva materjalid pildid ja pildiseeriad).</p>
<p>2) Vt. Matem., Mina ja kk. ning punkt 2-4 Keel ja kõne.</p> <p>Kaemuslik motoorne mõtlemine st</p>	<p>2) Vt. Matem., Mina ja kk. ning punkt 2-4 Keel ja kõne.</p> <p>Kaemuslik motoorne mõtlemine st mõtleb</p>	<p>2) Vt. Matem., Mina ja kk. ning punkt 2-4 Keel ja kõne.</p> <p>Kaemuslik-kujundlik (piltlik) mõtlemine st mõtleb</p>	<p>2) Vt. Matem., Mina ja kk. ning punkt 2-4 Keel ja kõne.</p> <p>Kaemuslik-kujundlik (piltlik) mõtlemine st mõtleb</p>	<p>2) Vt. Matem., Mina ja kk. ning punkt 2-4, 11 Keel ja kõne.</p> <p>Verbaalne (sõnaline) mõtlemine (lahendab ülesandeid enda</p>	<p>2) Vt. Matem., Mina ja kk. ning punkt 2-4, 11 Keel ja kõne.</p> <p>Mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka</p>	<p>2) Mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat</p>

mõtleb asjadest, millega vahetult tegeleb.	asjadest, millega vahetult tegeleb (ühendab esemeid välise sarnasuse abil).	asjadest, mida tajub (lahendab lihtsamaid ülesandeid pildi abil).	asjadest, mida tajub (lahendab ülesandeid piltide abil nt. jaotab esemeid ühisesse situatsiooni kuuluvuse või otstarbe alusel).	tegevuse kaudu hangitud teadmiste ja kogemuste põhjal).	verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi.	dialoogi;
3) Keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele ning sõnalisel juhendamisel ja suunamisel on püsivam.	3) Tegutseb kontakti loomisel ja säilitamisel sihipäraselt kuni 10min.	3) Keskendub huvipakkuvale tegevusele kuni 15min.	3) Tegeleb iseseisvalt otsese juhendamisetä talle antud ülesandega kuni 5-10min. ning juhendatud tegevuses kuni 20min.	3) Tegutseb sihipäraselt keskendudes juhendatud tegevusele 20-25min.	3) Tegutseb sihipäraselt keskendudes kuni pool tundi.	3) Tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
4) Vt. punkt 7 Enese. Tunneb huvi täiskasvanu igapäevatoimetuste vastu.	4) Vt. punkt 7 Enese. Osaleb meelsasti igapäeva-toimingutes.	4) Vt. punkt 7 Enese. Alustab meelsasti igapäevatoiminguid ning lõpetab siis, kui peab seda ise tehtuks (näit. asetab käed veejoa alla ning teatab seejärel, et käed on pestud). Kavandab osaliselt oma tegevusi (näit.	4) Vt. punkt 7 Enese. Tahab kavandada ja korraldada oma igapäevategevusi ning täiskasvanu suunamisel viib toimingud lõpuni.	4) Vt. punkt 7 Enese. Kavandab ja korraldab enamus oma igapäevategevustest ja viib alustatud tegevused lõpuni.	4) Vt. punkt 7 Enese. Kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi kogu päeva lõikes (näit. teavitab õpetajat, et peale lõunasööki tullakse mulle järgi, läheme arsti juurde; peab Mariga plaani, et õhtul talle külla	4) Kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;

		kuuldes õpetaja teadet „Lähme õue!“, läheb esikusse ja hakkab kummikuid jalga panema).			minna, selleks palub isal Mari emale helistada, end Mari juurde viia ja ütleb millal järgi tulla).	
5, 4) Vt. punkt 17 Mina ja kk.	5,4) Vt. punkt 17 Mina ja kk.	5, 4) Vt. punkt 17 Mina ja kk.	5) Meeldetuletamisel tegutseb uudes olukorras täiskasvanu ettenäitamisel/ suunamisel.	5) Enamasti tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi.	5) Tegutseb uudes olukorras täiskasvanu sõnaliste juhiste või käitumise (sh. varem nähtu) järgi.	5) Tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
6, 4) Tegutseb ning talle meeldib tegevusi korrata.	6) Katsetab, avastab ja uurib rõõmuga erinevaid asju.	6) Katsetab, avastab ja uurib ning küsib: <i>miks?, mispärast?</i>	6) Katsetab, avastab ja uurib ning esitab palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta.	6) Teab, et õppimine tähendab uue teadmise saamist/ oskuse omandamist. Võrdleb oma tulemust näidise, suulise juhendi või teise lapse saavutusega.	6) Teab, et teadmisi saab hankida erinevatest allikatest (näit. raamat, näitus, Internet jne). Teab, et õppimine on huvitav, kasulik, vahel ka raske. Suhtub sallivalt enda kohta käivasse heatahtlikku kriitikasse, tuleb toime ebaõnnestumisega.	6) Suhtub õppimisse positiivselt – tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;

					Teab, mis on kool - õpitakse ja saadakse hindeid. Tahab kooli minna.	
7) -	7) -	7) -	7) -	7) -	7) -	7) Rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel; Vt. punktid 1, 6, 7.1, 7.2 ning punktid 12, 14 Mina ja kk.
8, 1, 6) Vt. punkt 11 Keel ja kõne.	8, 1) Vt. punkt 11 Keel ja kõne.	8) Kordab koos täiskasvnuga õpitud materjale.	8) Suunamisel kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist (nt. Mõmmi-aabitsa Mõmmi täheõppimise võte).	8) Teab, et kordamine aitab meelde jätta igapäevaelulisi asju (nt. õpetaja küsimisel „Mis ma palusin kaasa võtta?“ kordab õpetaja poolt varem öeldut).	8) Kasutab nii õppetegevuses kui igapäevategevustes materjali meeldejätmiseks kordamist.	8) Kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

5.3 Sotsiaalsed oskused

Sotsiaalsete oskuste all mõistetakse lapse oskusi teistega suhelda, tajuda nii iseennast kui ka partnereid, võtta omaks ühiskonnas üldtunnustatud tavasid ning lähtuda eetilistest tõekspidamistest.

Eeldatavad sotsiaalsed oskused vanuseti

Sõime rühm		Noorem rühm		Keskmine rühm	Vanem rühm	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel
1,5 – 2 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	2 - 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused	
1) Märkab teiste laste emotsioone.	1) Märkab teiste põhiemotsioone (kurbus, rõõm, paha tuju).	1) Nimetab ja eristab põhiemotsioone (emotsiooni-kaardid). Teab, et erinevatel inimestel võivad olla temast erinevad emotsioonid ja tahtmised ning täiskasvanu suunamisel arvestab neid oma käitumises.	1) Nimetab ja eristab erinevaid emotsioone (situatsiooni-kaardid). Teab, et erinevatel inimestel võivad olla temast erinevad tunded ja soovid ning täiskasvanu eeskujul mõnikord arvestab neid oma käitumises.	1) Püüab mõista teiste inimeste tundeid ja panna ennast teise inimese olukorda tuginedes oma vahetutele kogemustele. Püüab oma käitumises ja vestluses arvestada teiste tunnetega.	1) Püüab mõista teiste inimeste tundeid ka siis, kui pole samas/ kirjeldatavas olukorras olnud. Enamasti arvestab oma käitumises ja vestluses teiste tunnetega (k.a. täiskasvanute tunnetega).	1) Püüab mõista teiste inimeste tundeid ning arvestada neid oma käitumises ja vestluses;

2) Tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid.	2) Tunneb huvi teiste laste vastu, püüab nendega suhelda ning julgeb suhelda talle tuttavate täiskasvanutega.	2) Tahab ja julgeb suhelda laste ja täiskasvanutega, kellega on tihti koos.	2) Tahab ja julgeb suhelda (sh mittetuttavate) laste ning täiskasvanutega, keda on varem näinud.	2) Tuttavas keskkonnas tahab ja julgeb suhelda ka talle mittetuttavate inimestega.	2) Tahab ja julgeb teistega suhelda ka talle mittetuttavas keskkonnas.	2) Tahab ja julgeb suhelda – huvitub suhetest ja tunneb huvi teiste vastu;
3) Abi vajades annab oma tahtmise märku.	3) Täiskasvanu suunamisel lohutab kaaslast kallistuse või paiga. Abi vajades annab endast märku.	3) Püüab vahel teisi lohutada. Täiskasvanu suunamisel teeb kingitusi/ kaarte talle väga tuttavatele inimestele. Küsib abi ning aeg-ajalt märkab kui mängukaaslane vajab abi, suunamisel abistab.	3) Lohutab omaalgatuslikult kaaslast. Teeb omaalgatuslikult kingitusi (näit. joonistus, lill, kaart, vms) inimestele keda ta teab. Enamasti märkab mängukaaslase ja enda vajadust abi järele ning teavitab sellest täiskasvanut, vahel abistab ka omaalgatuslikult (näit. ulatab kammi).	3) Hoolib tuttavatest inimesest. Teeb kingitusi/ üllatusi teisele rõõmu valmistamiseks (enamasti tähtpäevadeks). Märkab teise lapse vajadust abi järele ning teavitab sellest koheselt täiskasvanut, mitteohtlikes olukordades abistab ise (näit. ulatab tassi, laenab pliiatsit, abistab kääridega lõikamisel).	3) Hoolib ja abistab ka talle mittetuttavaid inimesi. Valmistab kingitusi/ üllatusi (näit. ka siis, kui märkab, et teine on kurb) ning saab aru saladuse hoidmise mõttest. Märkab teiste vajadust abi järele ja hindab vähesel määral olukorda, võimalusel abistab ise ning julgeb sekkuda (näit. astub sõbra kaitseks välja, helistab numbril 112, ulatab taskuräti).	3) Hoolib teistest inimestest, osutab abi ja küsib seda vajadusel ka ise;

4) Täidab lihtsaid rühmatavasid.	4) Täiskasvanu korraldusel täidab lihtsaid rühmareegleid.	4) Teab, et tema rühmas/ õuealal on oma reeglid, mis ütlevad, kuidas käituda ning täiskasvanu abiga järgib neid.	4) Osaleb rühma reeglite (kuni 5) kokkuleppimises, järgib mõnda reeglit iseseisvalt ja teisi meeldetuletamisel.	4) Osaleb rühma reeglite kujundamisel, enamasti järgib neid ja jälgib nende täitmist ka teiste poolt ning oskab öelda miks need vajalikud on.	4) Osaleb aktiivselt rühma reeglite kujundamisel selgitades nende vajalikkust.	4) Osaleb rühma reeglite kujundamisel;
5) Tegutseb koos täiskasvanuga ning osaleb temaga koos ühistegevuses (2-3 last grupis).	5) Vt punkt 1 Mäng. Tegutseb rühmakaaslastega kõrvuti ning osaleb ühistegevuses koos täiskasvanuga.	5) Vt punkt 1 Mäng. Tegutseb lühiajaliselt eakaaslastega (2-3-last grupis) ning osaleb meeeldi ühistegevuses täiskasvanu juhendamisel.	5) Vt punkt 1 Mäng. Arvestab mõnikord teiste lastega ning täiskasvanu juhendamisel teeb ühise eesmärgi saavutamiseks koostööd , jagab ja vahetab vahendeid (sealjuures ootab oma korda).	5) Vt punkt 1 Mäng. Püüab teistega arvestada ja sõlmib lihtsamaid kokkuleppeid ühise eesmärgi saavutamiseks.	5) Arvestab teistega ja teeb koostööd (sh tööülesannete jagamiseks), katkestab oma tegevuse kui see häirib kaasinimesi ning teab ühistöö eeliseid individuaalse töö ees.	5) Oskab teistega arvestada ja teha koostööd; * sh lasteaia ühisüritused
6) -	6) Vt punkt 2 Sots.	6) Loob lühiajalisi sõprussuhteid nendega, kellega on tihti koos ning küsimisel nimetab, kes on tema sõber.	6) Loob lühiajalisi sõprussuhteid.	6) Loob sõprussuhteid ning on välja kujunenud 1-2 kindlat sõpra.	6) Loob ja hoiab sõprussuhteid.	6) Loob sõprussuhteid;

7) -	7) Tunneb ära kodust kaasavõetud mänguasja.	7) Tunneb ära mänguasjade seast enda ja rühmakaaslase poolt korduvalt lasteaeda kaasa võetud asja (näit. minu auto, tema karu).	7) Eristab oma-võõras-meie tundes ära teiste asjade seast ka rühma asjad.	7) Saab aru oma-võõras-ühine tähendusest sh eristades oma ja teise isiklikke asju/ esemeid.	7) Saab aru oma-võõras-ühine tähendusest mõistes, et võõrast asja ei tohi luba küsimata võtta sh tunneb ära kellele asi/ ese kuulub ka esmapilgul märkamatute detailide abil.	7) Saab aru oma-võõras-ühine tähendusest;
8) -	8) Teab, et teistele ei tohi haiget teha ega asju ära võtta.	8) Teab, et pai ja kallistus teevad rõõmu, kuid näiteks hammustamine ja löömine haiget; teab, et teistelt ei tohi asju ära võtta ning enamasti käitub vastavalt.	8) Tähelepanu juhtimisel (näidete varal) teeb vahet hea ja halva käitumise vahel. Teab, et sõnad võivad valmistada nii rõõmu kui ka teha haiget.	8) Enamasti teeb vahet hea ja halva käitumise vahel. Saab aru lihtsast huumorist, naerdes sündmuste ja kokkusobimatu sõnakombinatsiooni üle (näit. koer laulab).	8) Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel (sh julgeb keelduda teiste poolt algatatud sobimatust tegevusest, kuid võtab meelsasti osa heateost). Teab, et teisi arvestav käitumine valmistab rõõmu nii endale kui ka teistele.	8) Teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;

				Saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest.	Teab, mis on narrimine ja et see teeb haiget.	
9)-	9) Vt. punkt 1 Mina ja kk. ning punkt 1 Sots.	9) Vt. punkt 1, 5 Mina ja kk. ning punkt 1 Sots.	9) Märkab, et inimestel võivad olla nii sarnased kui ka erinevad huvid. Teab, et on olemas erinevad keeled, mida inimesed räägivad.	9) Teab, et inimestel võivad olla nii sarnased kui ka erinevad arvamused. Teab, et inimesi on erinevatest rahvustest, kellel on erinev keel ja kombed.	9) Mõistab, et inimestel võivad olla nii sarnased kui ka erinevad huvid ja arvamused. Mõistab, et inimesi on erinevatest rahvustest, kellel on erinev keel ja kombed.	9) Mõistab, et inimesed võivad olla erinevad;
10) Mõistab selgelt väljendatud keeldu „ei tohi”.	10) Oskab kasutada viisakusväljendeid, mida talle on õpetatud (näit. ütleb tere, lehvitab hüvastijätuks).	10) Juhendamisel järgib kokkulepituid reegleid ning täiskasvanu poolt antud korraldusi. Kasutab varem õpituid viisakusväljendeid ka iseseisvalt.	10) Järgib iseseisvalt talle tuttavaid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme ning korrigeerib oma käitumist ja tegevust kui täiskasvanu sellele tähelepanu juhib.	10) Enamasti järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme ning oskab öelda, miks need vajalikud on.	10) Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme selgitades nende vajalikkust.	10) Järgib kokkulepituid reegleid ja üldtunnustatud käitumisnorme;
11) Vt. punkt 1 Enese. ning punkt 1 Keel ja kõne.	11) Vt. punkt 1 Enese. ning punkt 1 Keel ja kõne.	11) Vt. punkt 1 Enese.	11) Vt. punkt 1 Enese.	11) Vt. punkt 1 Enese.	11) Vt. punkt 1 Enese.	11) Selgitab oma seisukohti.

	Väljendab oma soove ja tahtmisi.	Täiskasvanu suunamisel väljendab oma seisukohti.	Põhjustab lühidalt oma seisukohta.	Selgitab oma seisukohti tuginedes hetkeolukorrale.	Selgitab oma seisukohti tuginedes eelnevatele teadmistele ja kogemustele.	
--	----------------------------------	--	------------------------------------	--	---	--

5.4 Enesekohased oskused

Enesekohaste oskuste all mõistetakse lapse suutlikkust eristada ja teadvustada oma oskusi, võimeid ja emotsioone, juhtida oma käitumist.

Eeldatavad enesekohased oskused vanuseti

Sõime rühm		Noorem rühm		Keskmine rühm	Vanem rühm	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel
1,5 – 2 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	2 - 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused	
1) Väljendab lihtsaid emotsioone (rõõm ja kurbus).	1) Väljendab tugevaid emotsioone (rahulolu ja rahulolematust), oma mina.	1) Väljendab miimika, žestide ja sõnadega lihtsamaid emotsioone (näit. üllatus, heakskiit, nõusolek, sümpaatia).	1) Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest ning suunamisel oskab oma emotsioone (vajadusel) pidurdada. Matkib inimeste emotsionaalseid seisundeid (emotsioonikaardid)	1) Püüab oma emotsioone põhjendada ning tugevaid emotsioone, näit. rõõmu, viha, sobival viisil väljendada.	1) Suudab oma emotsioone põhjendada ja kirjeldada ning tugevaid emotsioone, näit. rõõmu, viha, sobival viisil väljendada. Kasutab teadlikult mitteverbaalseid vahendeid: miimikat, žeste ja kehahoiakuid	1) Suudab oma emotsioone kirjeldada ning tugevaid emotsioone, näit. rõõmu, viha, sobival viisil väljendada; * situatsiooni-mängud * emotsioonikaardid * pildivaatlused jms.

2) Vt. punkt 1 Mina ja kk.	2) Vt. punkt 1 Mina ja kk.	2) Vt. punkt 1 Mina ja kk.	2) Vt. punkt 1 Mina ja kk. Küsimustele vastates nimetab 1-2 oma (tema arvates) oskust (näit. mida sulle meeldib teha).	2) Vt. punkt 1 Mina ja kk. Suunavate küsimuste abil nimetab enda häid omadusi ja oskusi.	2) Vt. punkt 1 Mina ja kk. Kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi.	2) Kirjeldab enda häid omadusi ja oskusi;
3, 1) Vt. punkt 17 Mina ja kk.	3, 1) Vt. punkt 17 Mina ja kk.	3, 1) Täiskasvanu suunamisel püüab erinevates olukordades sobivalt käituda.	3, 1) Täiskasvanu suunamisel käitub erinevates olukordades sobivalt.	3, 1) Püüab erinevates olukordades (ka. täiskasvanut matkides) sobivalt käituda ning suunamisel oma käitumist vastavalt tagasisidele muuta (ka avalikus kohas sobivalt käituda ning teab mida tohib ja ei tohi).	3, 1) Oskab erinevates olukordades (ka uudsetes) sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele; aktsepteerib reegleid, kogemusi ja muutusi.	3) Oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
4, 3) Vt. punkt 3 Mäng	4, 3) Vt. punkt 3 Mäng	4) Vt. punkt 3 Mäng Algatab vahetule kogemusele tuginevaid tegevusi (näit. tahan joonistada; püüab pühkida põrandat jms).	4) Vt. punkt 3 Mäng Algatab talle tuttavaid tegevusi.	4) Vt. punkt 3 Mäng Algatab ja organiseerib tegevusi, tuginedes oma muljetele ümbritsevast.	4) Vt. punkt 3 Mäng Algatab ja organiseerib erinevaid tegevusi (korduvaid, vahelduvaid, loogilises järjekorras).	4) Algatab mängu ja tegevusi;

5,1) Tegutseb lühiajaliselt omaette.	5,1) Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia.	5,1) Tahab olla iseseisev.	5) Lühiajaliselt tegutseb iseseisvalt ning orienteerub osaliselt oma suutlikkuses.	5) Tegutseb enamasti iseseisvalt ning suudab kuigivõrd vastutada oma tegevuse eest.	5) Tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest.	5) Tegutseb iseseisvalt ja vastutab oma käitumise eest;
6) -	6) -	6) -	6) Teab, et meediat (näit. TV, ajakiri, arvuti, film, jne) on parem vaadata ja kuulata täiskasvanuga, sest ta oskab talle nähtut/ kuuldut seletada.	6) Teab, et kõik mida näed ja kuuled ei ole alati tõsi. Teab, et kõik ei ole suunatud lastele.	6) Teab, et üldtunnustatud käitumisnormidest ja reeglitest tuleb kinni pidada ka meediat kasutades. Endast ja teistest ei ole vaja kõike avalikustada. Teab, et erinevad vahendid aitavad meil erineval viisil hankida ja jagada infot/ teadmisi.	6) Teab, mis võib olla tervisele kasulik või kahjulik ning kuidas ohutult käituda; Vt. punkte 6, 7, 8, 16, 17 Mina ja kk. * meediakasvatus - raadio - TV - arvuti - ajakirjad, -lehed - helisalvestised - raamat - pilt - mobiiltelefon - fotoaparaat - film

<p>7) Täiskasvanu meeldetuletuse kasutab potti.</p> <p>Sööb ise lusikaga ja joob tassist ning püsib süües laua ääres.</p> <p>Peseb ja kuivatab käsi ja nägu täiskasvanu abiga.</p> <p>Võtab jalast susse, sokke ja käest kindaid, paneb endale mütsi pähe ja võtab selle ära, võtab seljast eest lahtise jope.</p>	<p>7) Enamasti teavitab vajadusest minna potile.</p> <p>Sööb-joob iseseisvalt (va toitu lõigata), närib toitu, hammustab leiba, hoiab õigesti lusikat käes.</p> <p>Peseb käsi ja kuivatab, kasutab seepi (primitiivsel moel) ning teab oma käterätiku asukohta.</p> <p>Võtab seljast täiskasvanu poolt lahtinööbitud riideid, paneb mõne riideeseme selga (dressipüksid jalga, müts pähe, T-särk selga) ja teab riietel</p>	<p>7) On kujunenud tualetiharjumused (sh. tõmbab vett, tõstab prilllauda üles).</p> <p>Võtab parajad suutäied, närib toitu valdavalt kinnise suuga, kasutab kahvlit ning istub söögilauas rahulikult.</p> <p>Tõmbab varukaid üles, peseb (vett pritsimata) ja kuivatab käsi/nägu, kasutab seepi ning asetab käterätti oma kohale.</p> <p>Riietab end lahti ja paneb riideid selga (va lukud, nööbid, paelad jms), saab hakkama „krõpsude“ kinni-lahti tegemisega.</p>	<p>7) Oskab kasutada tualettpaberit.</p> <p>Sööb puhtalt, vaikselt (ei kolista kahvli ja lusikaga), kiirustamata, aidates leivaga toitu kahvlile ning kasutab salvrätti.</p> <p>Peseb käsi vajaduse tekkimisel (enne sööki, peale wc käimist, kui käed saavad värviseks/mudaseks jms).</p> <p>Riietub iseseisvalt, saab osaliselt hakkama nööpide, lukkudega ning paneb jalanõud õigesse jalga.</p>	<p>7)</p> <p>Kallutab taldrikut ja tükeldab iseseisvalt toitu kasutades nuga (abistava vahendina toidu söömisel).</p> <p>Peseb ja kuivatab käsi korralikult, loputab pärast sööki suud.</p> <p>Kasutab korralikult taskurätti ja nuuskab nina ning kammib juukseid.</p> <p>Paneb riideid õiges järjekorras selga ning oskab aidata kaaslast riietumisel.</p> <p>Puhastab jalanõud liigsest liivast/mustusest, klopib</p>	<p>7)</p> <p>Järgib lauakombeid (nt. lauaääres nuusates pöörab pead kõrvale, istub sirgelt laua ääres, toetamata küünarnukke lauale).</p> <p>Hoolitseb oma välimuse korrasoleku eest (riietus, juuksed, käte ja näo puhtus) sh kontrollida oma välimust peeglist.</p> <p>Oskab paelu kinni siduda.</p>	<p>7) Saab hakkama eneseteenendamise ja tal on kujunenud esmased tööharjumused; Vt. punkt 3 Mina ja kk; sotsiaalsed oskused, õpioskused.</p>
--	---	---	---	--	--	--

<p>Täiskasvanu suunamisel viib eseme kokkulepitud kohta (näit. viib kaisukaru kappi, asetab tassi lauale).</p>	<p>esimest poolt.</p> <p>Täidab täiskasvanu poolt antud lihtsamaid ülesandeid (näit. asetab tooli laua alla, asetab jalanõud selleks ettenähtud kohta, võtab osa mänguväljaku koristamisest).</p> <p>Võtab ja kasutab mänguasju (väldib asjade loopimist) ning täiskasvanu suunamisel asetab need omale kohale.</p>	<p>Täiskasvanu suunamisel leiab kapist soovitud riideeseme ning asetab lahtiriietumisel (magama minnes) oma riided toolile.</p> <p>Täiskasvanu meeldetuletamisel koristab asju pärast tegevuse lõpetamist.</p> <p>Väldib asjade lõhkumist (näit. pealeastumine, hooga vastu seina veeretamine/ sõitmine vms.).</p>	<p>Asetab riided korralikult toolileenile, õuest tulles oma kappi, pöörates pahupidi riided õiget pidi.</p> <p>Soovib abistada täiskasvanut ning suunamisel saab hakkama lihtsamate töödega (näit. asetab lauakatte/taldriku jne, toob harja jms).</p>	<p>lume/liiva riietelt.</p> <p>Viib märgi riietusesemeid ise kuivama (näit. asetab sokid/ kindad radiaatorile, toob üleriided täiskasvanule) ning meeldetuletamisel hoiab oma kapi korras.</p> <p>Tahab olla korrapidaja, kasutab töövahendeid õigesti (näit. hari, kühvel, tolmulapp, kastekann) ning puhastab töövahendid ja asetab need oma kohale.</p>	<p>Hoiab iseseisvalt oma asjad korras (sh korrastab oma töökoha, voodi jne).</p> <p>Sooritab korrapidamistöid ning lihtsamaid korrastustöid toas/ hoovis korralikult ja hoolikalt, täites tööoperatsioone õiges järjekorras (näit. lauakatmine, käeline tegevus, liivakasti koristamine jne.).</p> <p>Enamasti peab meeles ja täidab ka pikemaajalisi kohustusi.</p>	
--	---	--	--	---	--	--

8, 7) -	8, 7) -	8, 7) -	8, 7) Vt. punkte 3, 6 Kunst; punkt 15 Mina ja kk.	8, 7) Vt. punkte 3, 6 Kunst; punkt 15 Mina ja kk.	8, 7) Vt. punkte 3, 6 Kunst; punkt 15 Mina ja kk.	8) Kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.
---------	---------	---------	---	---	---	---

6. Valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid, sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

6.1 Valdkond *Mina ja keskkond*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkideks on, et laps:

- mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;
- väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkond *Mina ja keskkond* sisu:

- sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;
- suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;
- lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;
- suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama (probleemi püstitama), küsimustele vastuseid leidma (oletama ja oletusi kontrollima) ja märgatust ning kogetust järeldusi tegema;
- suunatakse last materjale ja vahendeid säästlikult kasutama, hoolivalt ja heaperemehelikult käituma.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Sõime rühm		Noorem rühm		Keskmine rühm	Vanem rühm	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel
1, 5 – 2 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	2 - 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	
1) Teab ja näitab, kus asuvad tema käed, jalad, silmad, kõrvad, nina, suu.	1) Nimetab kehaosi: käed, jalad, silmad, kõrvad, nina, suu, sõrmed. Ütleb oma ees- ja perekonnanime. Tekkinud on minatunnetus (tunneb end ära peeglist ja pildilt).	1) Nimetab kehaosi (sh sõrmed, varbad) ning riietusesemeid (püksid, pluus, kleit, sokid, jne) ja nende värvust. Nimetab oma lemmikmänguasja.	1) Teab kehaosade funktsioone (näit. silmadega vaatan, jalgadega jooksen, käin vms). Teab oma lemmiktoitu ja tegevust.	1) Teab oma juuste, silmade ja naha värvust. Ütleb oma perekonna nime. Nimetab oma lemmiktegevuse (näit. mulle meeldib kiikuda).	1) Tutvustab ja kirjeldab ennast, enda omadusi ja huve. Oskab nimetada vähemalt ühe vanema kontakttelefoni. Teab oma kohustusi ja õigusi.	1) Tutvustab ja kirjeldab ennast, enda omadusi, huve jms. Teab ühte kontakttelefoni.

				Nimetab eakaaslaste omadusi (näit. lahke, kiire jooksja vms).		
2) Teab ja tunneb ära oma pereliikmed ja talle lähedased inimesed.	2) Nimetab oma pereliikmeid. Vastab küsimustele oma kodu ja pereliikmete kohta. Oskab nimetada oma rühma nime ja ütleb küsimise korral rühma-kaaslaste, õpetajate ja õpetaja abi nimed.	2) Ütleb mängukaaslaste nimed. Küsimisel vastab, kes tema kodus elavad, mis tal kodus on.	2) Ütleb lähedaste inimeste eesnimed. Nimetab pereliikmete koduseid toimetusi. Nimetab oma kodukoha (näit. Pirita, Lasnamägi, Viimsi vms). Nimetab oma rühma nime.	2) Kirjeldab oma kodu ja selle ümbrust. Küsimuste abil räägib oma pere traditsioonidest (näit. jõulude ajal käime vanaema juures; sünnipäevaks ostab ema alati tordi jms). Teab oma kodust aadressi. Teab lasteaia nime.	2) Teab, et pered on erinevad. Kirjeldab perekonda ja peretraditsioone.	2) Kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone.
3) Vt. punkt 2 mäng	3) Vt. punkt 2 mäng	3) Teab igapäevaelust tuttavate	3) Nimetab küsimisel mõningaid	3) Selgitab vestluses enimtuntud ametite (näit. arst, politsei,	3) Nimetab, kelle poole abi vajades tuleks pöörduda	3) Nimetab ja kirjeldab erinevaid

		töövahendite otstarvet (nt. harjaga saab pühkida, labidaga saab kaevata).	elukutseid nende tegevuse alusel (näit. arst ravib haiget) ja tuttavate ametite juurde kuuluvaid töövahendeid.	tuletõrjuja, müüja, õpetaja) ja nende juurde kuuluvate töövahendite vajalikkust (sh rühmaruumi ja õueala korrastustöödest). Teab, mis tööd tema vanem teeb.	(näit. tulekahju-tuletõrje, haigus-arst, liiklusõnnetus-politsei). Selgitab tööl käimise vajadust. Teab ameti õppimise vajalikkust ning igapäevast tööd (nt. vabatahtlike töö, kodune ema, prügivedaja jne) vajalikkusest kaasinimestele.	ameteid.
4) –	4) —	4) Teab, et elab Eestis ning räägib eesti keelt.	4) Nimetab riigi, kus ta elab ja oma rahvuse.	4) Nimetab Eesti pealinna ja teab, et Eesti on ta kodumaa.	4) Nimetab mõned Eesti linnad ja Tallinna tähtsamad objektid (näit. Russalka, presidendi loss, Pikk Hermann vms) ning oskab eesti maakaardilt näidata oma kodulinna. Nimetab Eesti naaberriike.	4) Nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone: * Mihklipäev * Isadepäev * Mardipäev * Kadripäev * Jõulud * Aastavahetus * Sõbrapäev * Vabariigi aastapäev

	<p>Tunneb ära Eesti lipu, teab, et lipp on tähtis, seda hoitakse.</p> <p>Osaleb lasteaias tähtpäevade tähistamisel (ruumide kaunistamine, laulude laulmine, peoriie kandmine jms).</p>	<p>Tunneb Eesti lippu.</p> <p>Räägib tähtpäevast vahetu kogemuse põhjal.</p>	<p>Teab ning tunneb pildilt ja nimetab Eesti rahvuslinnu.</p> <p>Nimetab küsimisel rahva-traditsioonidega seotud tegevusi, milles on osalenud.</p>	<p>Tunneb ja nimetab rahvuslille ning teab, kuidas hümni kõlamise ajal käituda.</p> <p>Räägib rahva-traditsioonidega seotud kommetest (sh toidud).</p>	<p>Teab Eesti Vabariigi presidendi nime ning tunneb ja nimetab riigi vapi ja rahvuskivi.</p> <p>Teab, miks ja millal lipud heisatakse, hümni lauldakse.</p> <p>Nimetab rahvatraditsioone, riiklikke pühi, kirjeldab nende tähistamist ja selle olulisust.</p> <p>Teab laulu- ja tantsupidu ning rahvarõivaste kandmise traditsiooni.</p>	<p>* Vastlapäev * Emakeelepäev * Lihavõtetepühad * Volbripäev * Emadepäev * Jaanipäev</p>
5) -	5) Vt. punkt 1 Mina ja kk. ning punktid 1, 9 Sots.	5) Vt. punkt 1 Mina ja kk. ning punkt 1 Sots. Märkab inimeste väliseid sarnasusi ja erinevusi.	5) Vt. punkt 1 Mina ja kk. ning punktid 1, 9 Sots. Teab, et inimesed on erinevad (näit. pikkus, naha värvus).	5) Vt. punkt 1 Mina ja kk. ning punktid 1, 9 Sots. Teab, et inimesed on erinevad (näit. kehakuju, liikumisvajadus).	5) Vt. punkt 1 Mina ja kk. ning punktid 1, 9 Sots. Mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused (eakad, lapsed,	5) Mõistab, et inimesed on erinevad ning neil on erinevad vajadused

	Teab, kas ta on tüdruk või poiss.	Nimetab tüdruku ja poisi väliseid erinevusi.	Teab, et tüdrukust sirgub naine ja poisist mees ning naisest võib saada ema ja mehest isa.	Teab inimestele olulisi abivahendeid (näit. prillid, jalutuskepp, ratastool, proteesid, breketid jne). Nimetab tüdruku-naise ja poisi-mehe ning naise-mehe erinevusi (välimus, huvid). Teab kindlalt, et ta kasvab, kas naiseks või meheks.	erivajadusega inimesed jt. Teab erivajadusega inimestele olulisi abivahendeid ning selgitab nende vajalikkust (näit. kaldtee, juhtkoer, tugiisik, punktkiri, kuuldeaparaat jne). Mõistab, et armastus võib olla väga erinev, kuid see peaks olema vastastikune tunne .	
6) Osutab küsimisel tuttavatele toiduainetele (näit. puu- ja juurviljad).	6) Nimetab mõne toiduaine ja/või toidu.	6) Nimetab toiduaineid ja toite. Teab, et liikumine ja söömine on tervisele kasulikud.	6) Nimetab kasulikke toiduaineid, mida tuleks süüa iga päev. Teab, et värske õhk, liikumine ja uni on tervisele kasulik.	6) Nimetab tervisele kasulikke tegevusi (sh mäng, hea tuju, meeldivad suhted jm).	6) Nimetab, milliseid toiduaineid on vaja iga päev süüa rohkem ja milliseid vähem. Kirjeldab, mida tähendab tema jaoks terve olemine.	6) Oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku.

8) –	8) Pühib enne tuppä tulekut jalad puhtaks. Teab, et siseruumides kantakse vahetusjalatseid.	8) Teab, et siseruumides räägitakse loomuliku häälega ja mängitakse müra tekitamata (näit. mänguautod, ehitusklotsid, muusikariistad vms).	8) Tähelepanu juhtimisel korrigeerib enda tekitatud müra tugevust (häääl, mänguajad). Kõhimisel paneb käsivarre suu ette.	8) Märkab kaaslase poolt tekitatud müra ning vajadusel juhib sellele tähelepanu.	8) Korrigeerib oma hääle tugevust vastavalt kohale (näit. toas vaiksem, õues ja esinedes valjem) ja tegutseb müra tekitamata. Teab, milline tegevus või käitumine kahjustab tervist (näit suitsetamine, sh passiivne, alkoholi tarvitamine, vägivald, liigne arvutis viibimine).	8) Kirjeldab, kuidas ümbritsev keskkond ja inimeste käitumine võib mõjutada tervist;
7, 16) -	7, 16) Teab, et teistele ei tohi haiget teha. Nimetab esemeid, mis võivad olla ohtlikud (näit. nuga, käärid).	7, 16) Teab esemeid, millega mängimine on ohtlik (näit tikud, uks, käärid, oks, katkised mänguajad, klaasikillud jms) ja et õnnetuse korral tuleb pöörduda abi saamiseks täiskasvanu poole.	7, 16) Nimetab esemeid ja tegevusi mis võivad olla ohtlikud (näit. ravimid, kuum toit, võõrastega kaasamine, hulkuvad koerad, talvel jääle minek, ujumine järel-valveta jms).	7, 16) Nimetab kohti, mis võivad olla ohtlikud (nt trepp, rõdu, aknad, lahtine tuli, elekter, vee-kogud, ehitised jms). Teab levinumate ohusituatsioonide põhjus-tagajärg seoseid (näit. kui vesi on liiga sügav –	7, 16) Hoidub ohtlikest situatsioonidest (sh lindiga piiratud ohtlikud alad, joobes inimesed, maas vedelevad kahtlased esemed jms). Teab, et punane värvus märkidel tähendab ohtu. Teab, kuidas	7) Julgeb keelduda (ühis)tegevus-(t)est, kui osalemine on ennast ja teisi kahjustav või ohtlik. 16) Kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;

				<p>võib ära uppuda; tikkudega mängides võib maja ära põleda – pole enam kodu jne).</p> <p>Selgitab, miks õnnetuse korral tuleb pöörduda täiskasvanu poole.</p> <p>Nimetab hädaabinumbri 112, teab millal ja kuidas seda kasutada (jäab rahulikuks, ei katkesta kõnet).</p> <p>Määratleb heli kauguse <i>lähemal-kaugemal</i>.</p>	<p>tegutseda ohuolukordades (evakueerumine, põletus, külmakahjustused, eksinuna).</p> <p>Teab, et on olemas lastekaitse.</p> <p>Määratleb heli suuna <i>kohal, vasakul-paremal</i>.</p>	
	<p>Reageerib erinevatele helidele (näit. koputus, hüüatus, tugev müra jms).</p>	<p>Teab, et heli võib tähendada ohtu.</p>	<p>Määratleb heli suuna ja tuttava heli tekitaja (näit. auto sõidab, telefon heliseb, laps nutab vms – erinevad mängud helidega).</p>			
<p>9) Peseb ja kuivatab käsi ja nägu täiskasvanu abiga.</p>	<p>9) Tunneb ja teab igapäevaseid hügieenivahendeid ning nende otstarvet.</p>	<p>9) Kasutab igapäevaseid hügieenivahendeid sihtotstarbeliselt (sh. hambaharja).</p>	<p>9) Saab iseseisvalt hakkama käte pesu, juuste kammimise, nina nuuskamise ja WC-s käimisega.</p>	<p>9) Teab kuidas hambaid tervena hoida (hammaste pesemine, tervislik toitumine, hambaarsti juures käimine),</p>	<p>9) Järgib isikliku hügieeninõudeid harjumuslikult, sh ka hammaste hooldamine.</p>	<p>9) Järgib isikliku hügieeni nõudeid, sealhulgas hammaste hoidmist ja hooldamist.</p>

	Teab, et hambaid tuleb pesta, teeb täiskasvanu abiga hambaharjamise liigutusi .		Teab, miks enne sööki ja pärast WC- s käimist peab pesema käsi ning millal pestakse hambaid. Teab, et igal lapsel on isiklikud hügieenitarbed (näit. hügieeniline huulepulk, juukse-kumm jms).	miks tekivad hambaugud ja et hambad vahetuvad. Selgitab, miks igal lapsel on isiklikud hügieenitarbed.		
10) Tunneb huvi taimede ja loomade vastu.	10) Teab, et loomadele ja taimedele ei tohi haiget teha. Mõistab, et lilli nopitakse vaasi panekuks.	10) Teab, et loomade ja taimede eest tuleb hoolitseda (näit lindude söögimaja, koeraga jalutamine jne). Teab, et vajaduseta taimi ei murta.	10) Teab, mida lindudele ja loomadele võib söögiks anda ja miks on pesakastid vajalikud. Teab, miks taimi kastetakse.	10) Põhjendab, miks loomade/lindude elutingimused talvel raskemad on ja teab kuidas neid aidata. Mõistab puude istutamise vajalikkust. Teab, kuidas loodust hoidvalt metsas seenel ja marjul käia.	10) Kirjeldab, kuidas saab inimene lindude, loomade ja taimede eest hoolitseda erinevatel aastaegadel. Teab, mille poolest on puud kasulikud (näit. loomade elupaigad, hapniku tootmine, toitumine jms). Teab, kuidas viga saanud või inimese poolt hüljatud	10) Suhtub ümbritsevasse keskkonda hoolivalt ning käitub seda säästvalt.

				Püüab katkestada teiste hoolimatu käitumise ümbritseva suhtes.	loomaga käituda.	
<p>11) Tunneb mõisteid: lill, puu, lind, loom.</p> <p>Nimetab tuntud koduloomi ja matkib nende häälightsusi.</p>	<p>11) Tunneb 2-3 kodu- ja/ või metslooma, nende häälightsusi ning nimetab loomade kehaosi.</p> <p>Tunneb 1-2 lindu.</p>	<p>11) Tunneb ja nimetab 2-3 kodu- ja metslooma ning neile iseloomulikke tunnuseid (näit. jänesel on pikad kõrvad, oraval pikk saba).</p> <p>Teab, et osad loomad magavad talveund.</p> <p>Tunneb ja nimetab 2-3 lindu ning teab, et osa linde lendab talveks lõunasse.</p>	<p>11) Kirjeldab tuttavate loomade välimust, teab nende elupaika ja põhitoitu.</p> <p>Tunneb ja nimetab 2-3 võõramaalooma.</p> <p>Teab, et on paigaja rändlinnud ning põhjendab, miks mõned linnud lendavad soojale maale.</p>	<p>11) Tunneb ja nimetab 4-5 kodu- ja metslooma, 3-4 võõramaalooma, kirjeldab nende välimust ning teab toitumise seost elupaigaga.</p> <p>Tunneb ja nimetab 3-4 lindu, nende iseloomulikke tunnuseid ja elupaiga (näit. luik elab vees, leevike metsas, kurg soos, kana kodus jne).</p>	<p>11) Kirjeldab erinevaid loomi, linde, putukaid (eluviis, elupaik, toitumine, välimus ja käitumine eri aastaegadel).</p> <p>Nimetab 2-3 kalaliiki.</p>	<p>11) Kirjeldab kodukoha loodust, tuntumaid taimi, seeni ja loomi.</p>
<p>Oskab küsimisel korral nimetada/osutada tuttavale putukale (näit. sipelgas,</p>	<p>Eristab kala ning oskab nimetada tuttavaid putukaid (näit. lepatriinu, sipelgas, mesilane).</p>	<p>Eristab ja nimetab kala, konna, putukat.</p>	<p>Nimetab 2-3 putukat, nende iseloomulikke tunnuseid ja elupaiga (näit.</p>	<p>Kirjeldab kaladele iseloomulikke tunnuseid.</p>		

<p>lepatriinu, kärbes, mesilane).</p>	<p>Eristab marja, seent ja nimetab 2-3 puu- ja/ või köögivilja.</p> <p>Oskab osutamise korral nimetada tuttavaid lilli ning tunneb 1 liiki puud (näit. kuusk).</p>	<p>Nimetab marja, seene ning puu- ja köögivilju.</p> <p>Teab, et kõik marjad ei ole söödavad.</p> <p>Tunneb ja nimetab lille ja 1-2 liiki puid.</p>	<p>mesilane - mesilastaru, sipelgas – sipelgapesa)</p> <p>Kirjeldab tuttavaid marju, puu- ja köögivilju ning teab kuidas neid kasutatakse.</p> <p>Teab, et on söögi- ja mürgiseened.</p> <p>Eristab ja nimetab 1-2 lille, leht- ja okaspuud.</p> <p>Teab, et puul on tüvi, oksad ja lehed/okkad; lillidel vars, lehed ja õis ning seenel kübar ja jalg.</p> <p>Teab ja nimetab veekogu – meri.</p>	<p>Kirjeldab 3-4 putukat, nende välimust ja elupaika.</p> <p>Nimetab ja kirjeldab aed- ja metsamarju ning tuttavaid seeni.</p> <p>Teab, et osad taimed on mürgised (näit. piibelet, lumemarja põõsas, mõned toataimed vms).</p> <p>Kirjeldab tuttavaid lilli ja puid ning eristab ja nimetab 2-3 viljapuud.</p> <p>Teab, et puul ja lillidel on juured, seenel niidistik.</p> <p>Eristab puud põõsast</p> <p>Teab ja nimetab veekogu – jõgi, tiik.</p>	<p>Kirjeldab aias ja metsas kasvavaid marju, lilli, puid, seeni.</p> <p>Teab, et puul on võra.</p> <p>Kirjeldab erinevaid veekogusid (sh järv).</p>	
---------------------------------------	--	---	--	--	---	--

				Teab, et põllul kasvab vili ja mida sellest valmistakse.	Kirjeldab vilja teekonda terast leivani.	
12) Teab, et öösel lapsed magavad ja päeval käivad lasteaias, mängivad, söövad.	12) Vt. punkt 7 Matem.	12) Vt. punkt 7 Matem.	12) Vt. punkt 7 Matem. Suunamisel räägib, mida inimesed teevad päeval, öösel, hommikul ja õhtul (näit. hommikul ärkan, emme läheb tööle, õhtul tuleb isa järgi).	12) Vt. punkt 7 Matem. Räägib enda ja teiste tegevustest eile, täna, homme.	12) Vt. punkt 7 Matem. Kirjeldab oma tegevusi erinevatel nädalapäevadel (näit. esmaspäeval on muusikategevus, kolmapäeviti on mul eelkool/ trenn, laupäeval käisin vanaema juures vms).	12) Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring (12 kuud).
Mõistab, et talvel on õues külm ja suvel soe.		Eristab ja nimetab pildilt <i>suvi</i> ja <i>talv</i> (1-2 tunnuse alusel näit. suvel on soe, talvel on külm) ning küsimisel nimetab, mida suvel ja talvel teha saab (näit. suvel saab ujuda, talvel kelgutada).	Suunamisel räägib (2-3 tunnuse alusel), milline on loodus suvel ja talvel (näit. suvel lilled õitsevad, talvel puudel ei ole lehti jne) ning mida inimesed sellel ajal teevad (näit. suvel marjade korjamine ja lillede kastmine, talvel soojemalt riietumine jne).	Räägib (3-4 tunnusega), milline on loodus sügisel ja kevadel (näit. sügisel lehed langevad, talvel on puud raagus, kevadel, puudel on pungad jne) ning mida inimesed sellel ajal teevad (näit. lehtede riisumine, põldude kündmine, seemnete külvamine, jne).	Kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi aastaringis ning seostab muutusi aastaaegade vaheldumisega.	

13, 14)	13, 12, 14) Teab, et taimed ja loomad vajavad kasvamiseks vett ja toitu.	13, 12, 14) Teab, et vesi, valgus ja soojus on inimestele, loomadele ja taimedele vajalik (näit. suvel on soe, siis saavad lilled kasvada; kutsu tahab juua ja lill tahab juua; toas on valge/tuli põleb/ saab mängida)	13, 12, 14) Suunamisel räägib (1-2 lausega), miks on vesi, valgus, soojus inimestele, loomadele ja taimedele elamiseks vajalikud (näit. karu magab talveund, sest tal ei ole süüa; puudel ei ole talvel lehti, kuna väljas on külm; lill närtsib ära, kui ei ole vett).	13, 12, 14) Põhjendab (2-3 lausega), miks on õhk, vesi, valgus, temperatuur inimestele, loomadele ja taimedele tähtsad (näit. kui ei ole õhku, siis ei saa taimed, inimesed, loomad hingata; kui taim ei saa valgust, siis ta ei kasva; külmaga vesi jäätub, seda on raske kätte saada – ei saa juua).	13, 12, 14) Selgitab valguse, temperatuuri, vee, mulla ning õhu tähtsust taimedele, loomadele ja inimestele (näit. valguse ja vee abil, saavad taimed mullast toitu kätte ning inimesed ja loomad saavad taimi ja nende vilju süüa; lumi katab maa ja kaitseb seda külma eest).	13) Selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad; * erinevad katsed (näit. mis juhtub lillega, kui tal on liiga vähe vett; kui kaua saab hinge kinni hoida; õhu püüdmine kilekotti; lume tupp toomine; lillele värvilise vee „jootmine“; sibulate istutamine võrdlevalt vette ja mulda jms.)
14) Teab ja tunneb lund ja vihma, osutab küsimisel päikesele.	14) Märkab ja nimetab <i>päike, lumi</i> ja <i>vihm</i> . Matkib liigutuste ja häälega tuttavaid	14) Nimetab erinevaid ilmastikunähtusi (näit. lund/ vihma sajab, tuul puhub, jää on lombi peal,	14) Suunamisel iseloomustab ilmastikunähtusi (1-2 tunnusega) suvel ja talvel (näit. suvel sajab vihma,	14) Põhjendab (1-2 lausega), miks ja millal lund/ vihma sajab (näit. talvel on külm, siis sajab lund; kevadel lähevad	14) Selgitab ilmastikunähtuste seost aastaegadega.	14) Selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;

	ilmastikunähtusi (näit. vihmsadu, tuule puhumist jne).	pilved on taevas).	talvel lund, vihm on märg, lumi ja jää külmad).	ilmad soojemaks, lumi sulab ära, sajab vihma jne).		
		Küsimisel nimetab, et öösel on pime ja taevas paistab kuu päeval on valge ja paistab päike.	Selgitab öö ja päeva erinevust (näit. öösel tähed säravad taevas, päeval on taevas sinine).	Iseloomustab ilmastikunähtusi <i>udu, vikerkaar, rahe</i> ja ilma <i>pilvine-pilvitu</i> (ilmavaatlus-kalender).	Iseloomustab ilmastikunähtusi <i>lörts, äike, härmatis, kaste</i> ja ilma <i>tibutab-sajab, tuuline-vaikne, tuisune, pakane</i> .	Teab, et suvel on päev pikem ja öö lühem kui talvel ning vastupidi.
15) Suunamisel viskab prügi prügikasti.	15) Teab, et prügi visatakse prügikasti.	15) Leiab loodusest prahti ja toob selle kokkulepitud kohta.	15) Hoiab enda ümbruse puhtana. Teab, miks pannakse prügi prügikasti ning et seda sorteeritakse (paber, olme). Teab, et jäämaterjale saab taaskasutada (näit. paber, purgid jms).	15) Teab, miks on vaja prügi sorteerida (sh biojätmed, ohtlikud jätmed, taara). Teab, millised tema tegevused võivad kahjustada keskkonda (näit. käitumine veekogu ääres, metsas, linnas jm).	15) Põhjustab prügi sorteerimise vajalikkust (sh prügi ringlus). Kirjeldab taaskasutamise võimalusi (näit. purk-lillevaas vms).	15) Mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse mõju ja tagajärgi keskkonnale;

	Teab, et peale kätepesu tuleb kraan sulgeda.	Teab, et valgel ajal ei panda lampi toas põlema.	Teab, et vett on vaja kokku hoida (näit. hambapesu, joogiks võetud vesi vms).		Suhtub ümbritsevasse hoolivalt ning selgitab, kuidas loodusvarasid (mets, vesi) säästlikult kasutada.	
17) Oskab käia täiskasvanu käest kinni hoides. Reageerib korraldusele „ei“. Liigub rühmaruumis rahulikult. Osutab küsimisel autodele.	17) Liigub lasteaia territooriumil rivis käimise nõrkest kinni hoides. Kuuletub korraldusele „ei tohi“. Liigub sõimealal rahulikult. Teab ja nimetab autot ja jalgratast. Teab mõisteid kõnni- ja sõidutee.	17) Liigub lasteaia territooriumil rivis paarilise käest kinni hoides täiskasvanu järel, järgides korraldusi. Liigub koridoris ja lasteaia territooriumil arvestades teiste liikumist. Teab ja nimetab jalgratas; teab, et auto ja rattaga saab sõita. Teab, et on sõidu- ja kõnnitee (tee, kus autod	17) Liigub lasteaia välisterritooriumil rivis paarilise käest kinni hoides teeservas, peatub märguande peale. Teab, et tänaval liigeldes tuleb rääkida vaikselt häälele, et kuulda liiklusehelisid enda ümber. Teab, mõisteid <i>sõidutee ja sõiduk, kõnnitee ja jalakäija</i> . Teab, et „sebra“ ja valgusfoor on jalakäijale abiks	17) Liigub lasterühmas jälgides üldist liikumisrütmi (kiirendab, aeglustab tempot, oskab vajadusel peatuda). Märgates teavitab kaaslast ohtlikest liiklusest (näit. auto tuleb, fooris põleb punane tuli). Teab, kuidas ületada sõiduteed reguleeritud ja reguleerimata ülekäigurajal.	17) Liigub tänaval arvestades liiklusest ja kiirustamata (näit. peatub enne sõiduteele astumist, teed ületades vaatab vasakule-paremale, sõiduteed ületades liigub tee servast kaugemale). Teab, kuidas sõiduteed ületada (sh ülekäiguraja puudumisel, ühissõidukist väljudes). Teab liiklemise erinevusi linnas ja	17) Teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga lasteaia õuealal sõita.

	<p>Teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, kollane, roheline).</p> <p>Teab helkuri kasutamise vajalikkust.</p> <p>Teab jalgrattaga sõitmise nõudeid (kiiver).</p> <p>Teab liiklusvahendeid (buss) ja eriotstarbelisi sõidukeid (politsei, kiirabi, tuletõrje).</p>	<p>sõidavad; tee, kus inimesed kõnnivad).</p> <p>Teab, et ohutusvest teeb inimese paremini märgatavaks.</p> <p>Teab, et jalgrattaga sõites tuleb kanda kiivrit.</p>	<p>sõidutee ületamisel.</p> <p>Teab valgusfoori ja tulede tähendust (punane, roheline).</p> <p>Teab, et liiklusmärgid aitavad ohutult liigelda.</p> <p>Teab, et helkur on jalakäijale abiks pimedal ajal liiklemisel.</p> <p>Teab, et kiiver kaitseb pead kukkumisel ning turvavöö ja -tool kaitsevad inimest õnnetuse korral.</p> <p>Teab liiklusvahendeid (buss, veoauto, lennuk, laev).</p>	<p>Teab valgusfoori tulede süttimise järjekorda ning nende tähendust (sh kollane).</p> <p>Teab liiklusmärkide (bussipeatus, ülekäigurada, kõnni- ja jalgrattatee) tähendust.</p> <p>Selgitada, miks, millal ja kuidas helkurit kanda.</p> <p>Teab, kuidas ületada jalgrattaga tänavat (jalgratas käe kõrval)</p> <p>Teab liiklusvahendeid (tramm, rong) ja eriotstarbelisi sõidukeid.</p>	<p>maal.</p> <p>Teab, et on kokkulepitud liiklusreeglid.</p> <p>Teab, liiklusõnnetuste tekkimise põhjuseid ja võimalikke tagajärgi ning autojuhtide ja jalakäijate vastutust ohutu liiklemise eest.</p> <p>Kirjeldab ohutusvahendeid (näit. helkur, ohutusvest, kaitseprillid, turvavöö, põlvekaitsmed jne) ning nende kasutamise vajadusi/ võimalusi.</p> <p>Teab liiklusvahendite erinevusi ning eriotstarbeliste sõidukite ülesandeid ja tähtsust.</p>	
--	--	---	--	---	---	--

				Teab, kuidas ühistranspordis käituda (hoian kinni, püsin oma kohal, räägin vaikselt häälel).	Teab ühistranspordi kasutamise nõudeid (sisenemine, väljumine, söömine, sõidupilet jms).	
--	--	--	--	--	--	--

6.2 Valdkond Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tuleb toime igapäevases suhtlemises;
- kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust;
- tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu, on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused.

Valdkonna *Keel ja kõne* sisu:

- keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika; (sellest alustame.)
- suhtlemine, jutustamine ja kuulamine;
- lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;
- peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;
- suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;

- õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Sõime rühm		Noorem rühm		Keskmine rühm	Vanem rühm	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel
1,4 – 2 aastase lapse Arengu eeldatavad tulemused	2 - 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused	
1) Kasutab suheldes mitteverbaalseid vahendeid (osutamist) koos üksikute sõnadega.	1) Osaleb dialoogis sh algatab ise dialoogi midagi küsides, paludes, vastab vajadusel rohkem kui ühe lausungiga. Meeldetuletamisel ootab vestluses oma järjekorda ja räägib rühmas vaikse häälega.	1) Suhtleb igapäevastes olukordades vabalt eakaaslaste ja täiskasvanutega. Kasutab erinevat intonatsiooni ja hääle tugevust sõltuvalt suhtluseesmärgist (teatamine, küsimine, palve jm). Kuulab kaaslase ära enne oma jutu alustamist, kordab oma ütlust, kui kaaslane ei saanud tema ütlusest aru.	1) Algatab ja arendab dialoogi, oskab vestlust lõpetada (näit. teatab, mida hakkab tegema e miks lõpetab dialoogi). Ootab vestluses oma järjekorda, parandab oma ütlust, kui seda teised ei mõistnud, vajadusel palub kaaslasel ütlust täpsustada.	1) Püsib teemas, vajadusel läheb kaasa teema muutusega. Mõistab ja kasutab erinevaid suhtlusstrateegiaid (näit. veenmine, ähvardamine, lubamine jms) sõltuvalt suhtluseesmärkidest. Reguleerib oma hääle tugevust (mängu ajal räägib vaikselt, õppetegevuses vastamisel valjemini).	1) Suhtleb aktiivselt nii eakaaslaste kui täiskasvanutega. Valib intonatsiooni ja sõnu vastavalt kaassuhtlejale (laps-täiskasvanu) ja suhtlemispaigale (kodu-võõras koht).	1) Tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga.

2) Mõistab ja täidab (2-4-sõnalisi) hetkesituatsiooniga seotud ütlusi (näit. veereta pall mulle, paneme palli kappi).	2) Mõistab ütlust, mis on seotud tema kogemuse või tegevusega.	2) Annab vestluses edasi asjasse puutuvat infot.	2) Mõistab ütlust, mis pole otseselt seotud tema kogemusega.	2) Mõistab ja osaliselt kasutab suhtlemisel nalja, fantaasiat, narritamist.	2) Mõistab kaudseid ütlusi (näit. ruumis on aken lahti – otsene: pane aken kinni; kaudne – mul on jahe). Oskab teha kokkuvõtet kaaslase jutust.	2) Saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida.
3) Vastab täiskasvanu küsimusele, korraldusele 1-2-sõnalise vastusega.	3) Väljendab oma soove ja vajadusi lausungiga.	3) Kommenteerib enda ja/ või kaaslase tegevust 1-2-lausungiga tegevuse käigus (täiskasvanu küsimuste abil). Kõneleb selge diktsiooniga.	3) Kommenteerib enda ja/ või kaaslase tegevust 2-3 lausungiga (räägib, mida tehti). Esitab täiskasvanule palju küsimusi teda ümbritsevate asjade kohta.	3) Räägib iseendast, esitab küsimusi täiskasvanu kohta (näit. kus ja kellega elab? Kas tal on lapsi?) ja eakaaslastele. Vastab (meeldetuletamisel) küsimusele täislausega.	3) Suunab kõnega kaaslaste tegevust ja annab hinnanguid. Kirjeldab sündmust enda ja teiste positsioonilt. Väljendab mõtteid terviklike, lõpetatud lausetega.	3) Suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda.
4, 9) Kuulab täiskasvanu jutustust.	4, 9) Kuulab täiskasvanu jutustust ja kordab järgi üksikuid repliike ning matkib talle korduvalt ettelõetud jutukese lugemist.	4) Kuulab sisult ja keelelt jõukohaseid tekste.	4) Annab kuuldu teksti sisu edasi suunavate küsimuste abil väljendades end peamiselt üksikute sidumata lausungitega.	4) Annab kuuldu teksti sisu edasi suunavate küsimuste abil üksteisega seotud lausungitega (seob peamiselt väljenditega: <i>ja siis, siis, ja</i>).	4) Jutustab oma sõnadega kuuldu teksti sündmuste järgnevust, põhjust ja tegelaste käitumist.	4) Jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu ja olulised detailid, vahendab ka oma tundeid.

<p>Vaatab täiskasvanuga meeleldi pildiraamatuid, täiendab täiskasvanu juttu osutamise pildile või üksiku sõna ütlemise pildi kohta.</p>	<p>Vaatab üksi ja täiskasvanuga pildiraamatuid: osaleb vestluses, osutab pildile keerab lehte.</p>	<p>Kirjeldab pilti 1-2 lausungiga.</p> <p>Räägib 1-2 lausungiga mõnest hiljuti kogetud emotsionaalsest kogemusest.</p>	<p>Jutustab pildiseeria järgi, öeldes iga pildi kohta ühe lausungi.</p> <p>Jutustab nähtust, tehtust ja möödunud sündmusest 2-3 lausungiga (näit. mida ta tegi kodus pühapäeval).</p>	<p>Kirjeldab täiskasvanu abiga olupilti ja annab edasi pildiseerial kujutatud sündmust.</p> <p>Räägib oma kogemusest seotud lausungitega (seob peamiselt väljenditega: <i>ja siis, siis, ja</i>).</p>	<p>Jutustab olu- ja tegevuspildi järgi, kirjeldab tuttavaid esemeid ja nähtusi andes edasi põhisisu ja olulised detailid.</p> <p>Jutustab meelsasti oma kogemusest.</p>	
<p>5) Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses grammatiliselt vormistamata 1-2-sõnalisi lauseid (näit. Miku õue ehk Mikk tahab õue minna).</p>	<p>5) Kasutab tuttavas situatsioonis ja tegevuses 2-4-sõnalisi lauseid (võib esineda grammatilisi vigu).</p>	<p>5) Kasutab kõnes 3-5-sõnalisi liitlauseid (näit. mina tahan õue minna).</p>	<p>5) Kasutab kõnes mõningaid liitlauseid: - koondlauseid (näit. ema ostis poest saia, leiba ja võid); - lihtsamaid rindlauseid (sidendid <i>ja, ja siis, aga</i> näit. Siimul on sinine auto, aga minul on punane).</p>	<p>5) Kasutab kõnes eri tüüpi liitlauseid: - rindlauseid (sidendid <i>ning, kuid, või</i>); - põimlausestehitislauseid (näit. ma tean, et punase tulega ei tohi üle tee minna); - ajalauseid (näit. kui me ära sööme, siis läheme õue); - täiendlauseid (näit. ma ei taha seda pluusi, millel on plekid peal).</p>	<p>5) Kasutab kõnes aktiivselt eri tüüpi liitlauseid, väljendab ennast vabalt: - põhjust (näit. poisi kurk jäi haigeks, sest ta ujus külmas vees); - eesmärki (näit. ma kogun raha, et uus automudel osta); - tingimust (näit. kui ma hea laps olen, siis päkapikud toovad mulle kommi); - omadusi (näit.</p>	<p>5) Kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid.</p>

					<p>jõuluvana tõi mulle nuku, kellel on palju riideid).</p> <p>Muudab sõnajärge, asendab korduste vältimiseks sõnu (näit. Siim võttis salaja moosi. Ta armastab seda).</p> <p>Kasutab kõnes siduvaid sõnu (seejärel ..., peagi ..., ühel päeval ..., lõpuks).</p>	
6) Kasutab üksikuid käände- ja pöördvorme (juhuslikult).	6) Väljendab kõnes mõnda järgmistest suhetest: - eitus (<i>ei taha</i>); - kuuluvus (<i>tädi lusikas</i>); - asukoht (<i>emme siia</i>); - omadus (<i>auto katki</i>); - subjekti-objekti suhe (<i>issi anna pall</i>).	6) Kasutab kõnes õigesti enamikku käändevorme nende põhitähendustes. Kasutab kõnes õigesti tegusõna: - käskivat kõneviisi (näit. joonista, istu); - kindla kõneviisi olevikuvorme (näit. sõidab, laulavad);	6) Kasutab kõnes õigesti enamikku nimisõna käändevorme mitmuses (näit. ilusatel lilledel). Kasutab kõnes õigesti: - tegusõna lihtmineviku vorme (näit. sõitsin, sõid); - tingivat kõneviisi (näit. mängisin, mängiksin); - nud- ja tud-	6) Kasutab kõnes õigesti: - saava ja rajava käände vorme (näit. saab lauljaks, jookseb kivini), - umbisikulist tegumoodi (näit. loetakse, pesti). Märkab grammatikavigu täiskasvanu kõnes (näit. lugeb – loeb, lillene – lilleline,	6) Kasutab kõnes kõiki käändevorme ainsuses-mitmuses, sh harva esinevaid (näit. olev kääne: <i>arstina</i>) ning õigesti osastava ja sisseütleva käände erinevaid lõpuvariante (näit. palju linde, konni, autosid). Kasutab kõnes käändevorme harva	6) Kasutab kõnes kõiki käände- ja pöördvorme ainsuses ja mitmuses.

		- ma- ja da- tegevusnime (näit. hakkame mängima, ei taha mängida).	kesksõnu (näit. söönud, söödud), - omadussõna võrdlusastmeid suur-suurem-kõige suurem). Ühildab sõnu arvus (näit. karud söövad) ja käändes (näit. ilusale lillele, punase palliga).	seen kasvab all kuuse – seen kasvab kuuse all) ning osutab neile.	esinevates funktsioonides (näit. kohakäänded ajasuhete väljenda- miseks: <i>hommikust õhtuni</i>). Kasutab kõnes enamasti õigesti laadivahelduslikke sõnu (näit. poeb – pugema; siga – sead).	
7) Kasutab oma kogemustega seostuvaid konkreetse tähtsusega sõnu (umbes 50) tuttavas situatsioonis.	7) Kasutab kõnes nimi-, omadus-, ase-, määr- ja tegu sõnu (näit. ta on seal, pane siia, tahan seda).	7) Kasutab kõnes kõiki sõnaliike (sh arv-, hüüd-, side- ja kaassõnad). Leiab mõningaid vastandsõnu (näit. suur-väike, all- üleval).	7) Leiab vastandsõnu (näit. lühike-pikk, must- valge). Kasutab kõnes liigi- ja üldnimetusi (näit. kuusk, kask – puud; banaan, leib, juust –	7) Mõistab, kuid kasutab kõnes piiratult sünonüüme (näit. kõnnib, longib, astub, sammub). Kasutab sihilisi ja sihituid tegusõnu (näit. veeretab- veereb, sõidutab- sõidab) õigesti vastavalt nende tähtsusele.	7) Mõistab samatüveliste sõnade erinevusi (näit. joonistaja, joonistus, jooneline). Kasutab kõnes liigi- ja üldnimetusi (näit. lauad-mööbel-asjad; kass-koduloom-	7) Valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada.

		hiired – loomad).	toit; banaan, õun, pirn – puuviljad).	roos; linnud – vares, tihane).	loom) ning mõistab ka abstraktseid üldnimetusi õpitud valdkondades (näit. sõidukid, kehaosad, tähtpäevad).	
			Kasutab kõnes mõningaid liitsõnu (näit. tuttmüts, kelgumägi) ja tuletisi (näit. täpiline, laulja).	Moodustab vajadusel sõnu uudsete või võõraste objektide, nähtuste, tegevuste tähistamiseks (näit. marjatädi – tädi, kes müüb marju; tikumaja – tikkudest maja).	Moodustab ja kasutab liiteid (ja-liitelisi nimisõnu, näit. lõhkuja, ne-, line-, lik-liitelisi omadussõnu, näit. moosine, auguline, sõbralik).	
				Kasutab kõnes mõningaid iseloomuomadusi ja hinnangut väljendavaid omadussõnu (näit. arg, kaval, igav).	Kasutab kõnes inimesi ja inimese tegevust iseloomustavaid sõnu (näit. kurb, õnnelik, aus, lohakas, sale), mille tähendus on esialgu piiratud (kasutab kindlas situatsioonis mõne kindla objekti puhul näit. aus on see, kes salaja teiste mänguasju ei võta).	

				<p>Mõistab ülekantud tähendusega sõnu (näit. värske ajaleht, värske sai, tassi kõrv, tooli jalg, seene kübar).</p> <p>Mõistab, et mõnel sõnal võib olla, mitu tähendust (näit. koor, tee).</p>	<p>Mõistab lihtsamaid kujundlikke väljendeid (näit. kivikõva sai, jää on sile nagu peegel, tuul ulub, kevad koputab aknale) ning selgitab nende tähendust oma sõnadega.</p>	
<p>8) Hääldeb õigesti mõnda üksikut lühikest sõna.</p>	<p>8) Hääldeb õigesti häälduslikult lihtsamaid häälikuid (näit. <i>a, e, i, o, u, m, n</i>).</p> <p>Eristab kuulmise teel tuttavaid häälikuliselt sarnaseid sõnu</p>	<p>8) Hääldeb õigesti enamikku häälikutest (eranditeks võivad olla <i>r, s, k</i>).</p> <p>Hääldeb õigesti kõiki häälikuühendeid 1-2-silbilistes tuttava tähendusega sõnades.</p> <p>Kordab õpetaja eeskujul 1-silbilisi sõnu häälimis-mängudes</p>	<p>8) Hääldeb õigesti kõiki häälikuid ning 3-4-silbilisi tuttava tähendusega sõnu ja sageli kasutatavaid võõrsõnu (näit. banaan, diivan).</p> <p>Hääldeb sõnades õigesti lihtsamatest häälikutest koosnevaid konsonantühendeid (näit. -nt, -lt, -mp).</p> <p>Tunneb ära täiskasvanu häälimise/ rõhutatud hääldamise põhjal</p>	<p>8) Hääldeb oma kõnes ja etteõeldu kordamisel õigesti mitmesilbilisi sõnu (näit. mootorrattur, rabarber, korstnapühkija jne) ning on omandanud sõnade õige rõhu (kotlet, taburet jt)</p> <p>Häälib 1-2-silbilisi sulghääliku ja häälikuühendita sõnu, määrab hääliku</p>	<p>8) Hääldeb õigesti võõrhäälikuid (f, š) tuttavates sõnades (näit. šokolaad, Fanta) ning etteõeldu kordamisel õigesti tähenduselt võõraid sõnu.</p> <p>Häälib 2-3-silbilisi ka sulghäälikuid sisaldavaid häälikuühendita sõnu.</p>	<p>8) Hääldeb oma kõnes ja etteõeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid.</p>

	üksteisest (näit. tass – kass, pall – sall, tuba – tupp), osutades pildile või objektile.	häälikuid rõhutades. Kasutab oma kõnes tuttavaid 1-2-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.	hääliku häälikute reas ning häälikuühendita sõnas, määrab hääliku asukoha (alguses, lõpus). Kasutab kõnes tuttavaid 2-3-silbilisi sõnu õiges vältes ja silbistruktuuris.	asukoha (sh keskel/sees). Kordab õpetaja eeskujul eri vältes kahest sõnast koosnevaid ridu (näit. koli – kolli (III v.); koli – kolli (II v.); koli – kooli (III v.); koli – kooli (II v.)).	Eristab häälikuühendita sõnas kuulmise teel teistest pikemat (ülipikk) täishäälikut. Muudab õpetaja eeskujul sõna vältestruktuuri (näit. koll – kool; linna – lina; tibu – tippu).	
9) -	9) -	9) Tunneb ära oma nimepildi.	9) Tunneb ära teiste tähtede seast oma nime tähed (ei nimeta). Teab, et sõna koosneb häälikutest.	9) Tunneb ja nimetab enamikke tähti ja püüab üksikuid 1-2-silbilisi sõnu kokku veerida. Jagab kuuldud sõna häälikuteks, kasutades häälikute arvu märkimiseks abivahendeid. Teab, et kindlale häälikule vastab	9) Tunneb ja nimetab tähti ja veerib 2-3-silbilisi sõnu kokku, pikemaid sõnu loeb aimamisi. Jagab kuuldud lause sõnadeks, kasutades sõnade arvu märkimiseks abivahendeid. Teab, et lause koosneb sõnadest	9) Tunneb tähti ja veerib kokku 1–2-silbilisi sõnu, tunneb kirjapildis ära mõned sõnad.

				kindel tähemärk.	ning tunneb lauselõpumärki <i>punkt.</i>	
10) Hoiab pliiatsit ja kriiti.	10) Tunneb huvi kirjutamise vastu, kritseldab sõrme, kriidi või pliiatsiga.	10) Matkib kirjutamist (kolme sõrmega pliiatsihoid ja haaramine) kritseldades kriidi või pliiatsiga, matkib mõne tähe kirjutamist.	10) Teeb matkimise ja näidise alusel kirja eelharjutusi (vertikaal- ja horisontaaljoon, kujundi viirutamine, punktidega kontuuri ühendamine joonte abil). Kirjutab joonistähtedega oma nime. Kasutab õiget pliiatsihoidu.	10) Teeb matkimise ja näidise alusel kirja eelharjutusi (šablooni järgi joonistamine, punktiirjoone ülejoonistamine, kaldjoon, kaar, ring). Kirjutab üksikuid 1-2-silbilisi sõnu joonistähtedega. Kasutab õiget kirjutamisasendit. Kujutab õpitavat tähte erisuguste materjalide abil (näit: tammeterud, nõör, liivale joonistamine jms).	10) Kirjutab joonistähtedega 2-3-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega.	10) Kirjutab joonistähtedega 1–2-silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega.
11) Kuulab lihtsaid liisusalme ja matkib liigutusi.	11) Kuulab ja püüab järgi korrata 1-2-realist salmi, luuletust, laulu.	11) Loeb peast või kordab järele 2-4-realist liisusalmi, luuletust või laulu.	11) Loeb peast 4-8-realist liisusalme, luuletusi, laule.	11) Loeb peast õpitud luuletusi, laule ja salme; saab aru mõistatustest.	11) Teab peast emakeelseid luuletusi, mõistatusi ja laule.	11) Teab peast emakeelseid luuletusi, laule ja mõistatusi.

6.3 Valdkond Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna *Matemaatika* sisu:

- hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- suurused ja mõõtmine;
- geomeetrilised kujundid;
- orienteerumine ruumis;
- orienteerumine ajas.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemis-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatiliselt kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Sõime rühm		Noorem rühm	Keskmine rühm		Vanem rühm	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel
1,5 – 2 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	2-3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused	
1) Leiab nimetatud eseme (näit. nukk, pall, karu jne).	1) Leiab etteantud esemete hulgast samasuguse (kuju, värvus, suurus) alusel (näit. suured-väikesed pallid, punased-kollased klotsid).	1) Rühmitab kahesuguseid esemeid etteantud tunnuse (kuju, värvus, suurus) alusel (näit. pallid ja klotsid kuju järgi, punased klotsid ühte ja punased pallid teise) ning saab aru, kas nimetatud ese kuulub/ei kuulu moodustatud hulka.	1) Rühmitab mitmesuguseid esemeid etteantud tunnuse (kuju, värvus, suurus) alusel (näit. leiab kõik kollased; kõik suured jne).	1) Rühmitab mitmesuguseid esemeid kahe etteantud tunnuse (suurus, värvus, kuju, otstarve) alusel (näit. leiab kõik suured kollased klotsid jne).	1) Rühmitab mitmesuguseid esemeid kahe tunnuse (suurus, värvus, kuju, otstarve) alusel ja põhjendab kuuluvust-mittekuuluvust hulka (näit. sorteerib kujundid suuruse ja värvuse järgi jne).	1) Määrab esemete hulga ühiseid tunnuseid ja jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi.
2, 3) Osutab esemetele, mida on üks ja mida palju, matkib hulga moodustamist (näit. üks pall, palju palle).	2, 3) Moodustab etteantud suurusega hulgad – üks ja palju (näit. üks ja palju palle).	2) Moodustab etteantud hulgaga samaväärse üks ühesesse vastavusse seadmisega (näit. kolm last - kolm palli).	2) Võrdleb hulki üks ühesesse vastavusse seadmisega ning nimetab, mida on rohkem-vähem (näit. viis last, kaks palli), teab mõistet <i>paar</i> .	2) Võrdleb hulki üks ühesesse vastavusse seadmisega ning nimetab, mida on rohkem-vähem-võrdselt, võrdsustab hulki juurdepanemise või äravõtmise teel.	2) Võrdleb ja moodustab erineva suurusega hulki, juurdepanemise ja äravõtmise teel.	2) Võrdleb hulki, kasutades mõisteid <i>rohkem, vähem, võrdselt</i> .

	<p>3) Eraldab etteantud esemete hulgast 1-2 eset (näit. annab kaks palli pallikorvist).</p> <p>Loendab kolme piires ja vastab küsimusele <i>Mitu on?</i></p>	<p>3) Loendab esemeid kolme piires nimetades arve ja sõnastades loendamise tulemust (mitu?, näit. üks, kaks, kolm – kolm palli).</p>	<p>3) Teeb viie piires loendamise teel kindlaks esemete arvu ja teab arvude üks kuni viis järjestust, teab järgarve <i>esimene, teine, kolmas</i>.</p>	<p>3) Teeb kümne piires loendamise teel kindlaks esemete arvu ja teab arvude üks kuni kümme järjestust, tunneb numbreid 1-10, seostab arve ja numbreid, kasutab järgarve (kuni viieni) ning mõistet <i>viimane</i> eseme ja isiku positsiooni nimetamisel (mitmes?).</p>	<p>3) Teeb kaheteistkümne piires loendamise teel kindlaks esemete arvu ja teab arvude üks kuni kaksteist järjestust (ka 12-1), tunneb ja kirjutab numbreid 1-12, teab ja nimetab, milline arv on antud arvule eelnev või järgnev, kasutab mõistet <i>eelviimane</i>.</p>	<p>3) Teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1–12 järjestust ja tunneb numbrimärke ning oskab neid kirjutada.</p>
4) –	<p>4) Vt. punkt 3 Matem.</p>	<p>4) Moodustab uue suuruse ühe lisamise teel ja sõnastab loendamise tulemuse (näit. lisab kahele pallile ühe – kokku kolm palli).</p>	<p>4) Suurendab ja vähendab etteantud esemete arvu äravõtmise ja juurdepanemise teel, sõnastab loendamise tulemuse (viie piires).</p>	<p>4) Suurendab ja vähendab etteantud esemete arvu äravõtmise ja juurdepanemise teel, sõnastab loendamise tulemuse (kümne piires).</p>	<p>4) Liidab ja lahutab erinevate vahendite abil viie piires ja kasutab matemaatilisi märke +, –, = (näit. 2+3=5 ehk kaks pluss kolm on viis).</p>	<p>4) Liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, –, =.</p>
5) -	<p>5) -</p>	<p>5) Mõistab vahendite abil esitatud matemaatilist jutukest (kolme piires, näit. „<i>Kolm karu</i>”).</p>	<p>5) Lahendab matemaatilise jutukese vahendite abil, võrdlemise ja loendamise teel (üks tehe, viie piires).</p>	<p>5) Koostab ja lahendab kahe etteantud esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi (üks tehe, viie piires).</p>	<p>5) Koostab ja lahendab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi.</p>	<p>5) Koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi.</p>

6,11) Eraldab kahest etteantud samatüübilisest esemest oluliselt suurema või väiksema (näit. tennisepall ja jalgpall)	6,11) Kõrvutab ja osutab kahest etteantud samatüübilisest esemest oluliselt suuremale või väiksemale (näit. leiab ka pildilt väikese ja suure palli).	6,11) Leiab ja nimetab kahest eritüübilisest esemest suurema- väiksema, pikema- lühema (näit. suur ämber ja väike pall).	6) Järjestab kuni kolm eset kasvavas või kahanevas järjekorras.	6) Järjestab kuni viis eset kasvavas või kahanevas järjekorras.	6) Järjestab kuni kümme eset kasvavas või kahanevas järjekorras, kirjeldab ühte eset teise suhtes kasutades õpitud mõisteid.	6) Järjestab kuni viit eset suuruse järgi (pikkus, laius, kõrgus jm).
			Leiab milline ese on teistest suurem- väiksem, pikem- lühem, millised esemed on ühesuurused, ühepikkused (näit. pikk ja lühike – täiskasvanu ja laps)	Kirjeldab milline ümbritsev ese on teistest kõrgem- madalam, kitsam- laiem, paksem-õhem, millised esemed on ühekõrgused, ühelaiused, ühepaksused.		
			11) Mõõdab täiskasvanuga esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga.	11) Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga.	11) Mõõdab esemeid ja vahemaid sobiva mõõduühikuga	11) Mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõduühikuga (samm, pulk, nõör vms).
12) -	12) -	12) Teab, et raha eest saab osta. Leiab kahest etteantud esemest oluliselt raskema ja kergema (näit. topispall ja õhupall).	12) Kasutab rollimängudes mänguraha (näit. puulehed, paberiribad). Leiab kahest erisuurusega etteantud esemest oluliselt raskema ja kergema (näit. õhupall ja petang).	12) Teab ja kasutab rollimängudes mõisteid euro ja sent. Teab, milline talle tuttavatest esemetest on raskem/ kergem (näit. karu on raskem kui sipelgas).	12) Teab ning eristab mängulises tegevuses mõõt- ühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja rakendab neid õigetel kasutus- aladel (näit. x liitri piima maksab x eurot).	12) Eristab enamkasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (euro, sent, meeter, liiter, kilogramm) ja teab, kuidas ning kus neid ühikuid kasutatakse.

				Proovimise teel leiab, milline anum mahutab rohkem/ vähem (näit. ämbrisse mahub rohkem kui tassi).		
7, 8) Paigutab etteantud esemeid teise eseme sisse, peale (näit. paneb palli ämbrisse).	7, 8) Paigutab esemeid teineteise sisse, peale ning teab mõisteid ees-tagaga.	7, 8) Leiab ümbritsevaid esemeid, mis on peal-all, ees-tagaga.	7, 8) Rühmitab esemeid kasutades mõisteid <i>üleval-all, ees-tagaga, sees, kõrval</i> ning määrab enda ja esemete asukoha teiste esemete suhtes.	7, 8) Rühmitab esemeid kasutades õigesti mõisteid <i>üleval, keskel, ääres, lähemal-kaugemal</i> ning määrab ja nimetab inimese ja eseme asukoha teise inimese/ eseme suhtes.	7, 8) Rühmitab esemeid kasutades õigesti mõisteid <i>kohal, vasakul, paremal</i> ning kirjeldab inimese (ka enda)/ eseme asukohta teise inimese/ eseme suhtes.	7.1) Rühmitab esemeid asendi järgi.
Leiab tuttavates ruumides üles nimetatud toad ja kohad (näit. wc, voodi).	Leiab tuttavates ruumides üles nimetatud kohad ja püüasukohaga esemed (näit. nukunurk, käterätt).	Leiab rühmaruumis ja lasteaia õuealal tuttavad kohad ja esemed (näit. mänguväljak, liivakast, pallikorv jne).	Mõistab, kasutab ja täidab igapäevaelus korraldusi edasi-tagasi, üles-alla (näit. kutsub sõbra mäest ülesse, liigub x sammu tagasi).	Orienteerub nii ruumis kui õues suuliste juhendite ja/või skeemide järgi.	Orienteerub paberil sõnalise korralduse ja/või näidise järgi (näit. joonistab ruudulisele paberile mustreid, joonistab palli alla paremasse nurka).	8) Kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil.
7, 9, 10) -	7, 9, 10) Matkib mängus ööle ja päevale iseloomulikke tegevusi (näit.	7, 9, 10) Nimetab ja kasutab ööpäeva osade määramisel sõnu öö ja päev (näit. on öö, nukk	7, 9, 10) Nimetab päeva osi: hommik, õhtu ja seostab neid oma tegevustega (näit. hommikul	7, 9, 10) Kasutab õigesti mõisteid <i>lõuna, eile, täna, homme</i> .	7, 9, 10) Kasutab õigesti mõisteid <i>enne, praegu, hiljem</i> .	7.2) Rühmitab nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi.

	paneb nukku magama, annab nukule süüa).	läheb magama, päeval nukk mängib).	ärkan, õhtul tuleb isa järgi).		Järjestab oma igapäeva tegevusi (näit. koostab päevakava).	
			Kasutab oma kõnes nädalapäevade ja aastaegade nimetusi.	Teab ning nimetab nädalapäevi ja aastaagu õiges järjekorras.	Teab nädalapäevade ja aastaegade järgnevust (näit. kevadele järgneb suvi, kolmapäevale eelneb teisipäev), nimetab kuid õiges järjekorras.	10) Nimetab nädalapäevi, kuid, aastaagu, teab oma sünnikuud ja -päeva;
		Näitab sõrmedel ja ütleb oma vanuse.	Teab oma vanust ja millisel aastaajal on tema sünnipäev.	Teab oma sünnikuud, teab ja kasutab mõisteid <i>noor-vana</i> , <i>noorem-vanem</i> .	Teab oma sünnikuupäeva.	
			Teab, et terviku saab jaotada osadeks (näit. tordi saab jaotada lõikudeks).	Teab ja kasutab mõisteid terve ja pool.	Teab mõisteid <i>tund</i> ja <i>pooltund</i> , oskab öelda kellaega täistundides.	9) Oskab öelda kellaega täistundides.
13) Paigutab erineva suuruse ja vormiga kujundeid vastavatesse avadesse (näit. toppimismängud).	13) Leiab samasuguse kujundi sisse- peale- või kõrvaleasetamise teel (näit. 1-3 detaili leidmine, asetamine etteantud pildile).	13) Leiab nägemise ja/ või kimpimise teel etteantud kujundi (ring, kolmnurk, nelinurk) järgi teise samasuguse.	13) Eristab ja nimetab ringi, nelinurka ja kolmnurka.	13) Eristab ringi ja ovaali, ruutu ja ristkülikut, kuupi ja kera.	13) Kirjeldab õpitud kujundite sarnasusi ja erinevusi.	13) Leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu ning kera ja kuubi, kirjeldab neid kujundeid.

	Veeretamise abil eristab ümmargusi ja kandilisi esemeid (näit. pall veereb, klots ei veere).	Nimetab <i>ümmargune</i> .	Nimetab kujundite erinevusi ja sarnasusi (näit. ringil ei ole nurki, kolmnurgal ja nelinurgal on nurgad) ning leiab ümbritsevast nende kujulisi esemeid.	Nimetab kujundite erinevusi ja sarnasusi ning leiab ümbritsevast nende kujulisi esemeid (näit. pall – kera, taldrik – ring, taskurätt – ruut, jne), nimetab <i>ruut</i> .	Oskab näha geomeetrilisi vorme ümbritsevate esemete juures (näit. lille õie südamik on ring ja kroonlehed on ovaalid, maja on kuup ja aknad on ristkülikud), nimetab <i>ovaal, ristkülik, kuup, kera</i> .	
--	--	----------------------------	--	---	--	--

6.4 Vald kond Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- vaatleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- vaatleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna *Kunst* sisu:

- kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;
- tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;
- julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;
- viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;
- suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töösse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Sõime rühm		Noorem rühm		Keskmine rühm	Vanem rühm	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel
1,5 – 2 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	2-3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused	
1, 8) Märkab enda ümber erinevaid objekte.	1) Märkab enda ümber erinevaid objekte ja nähtuseid.	1) Soovib jäljendada konkreetseid objekte ja püüab neid oma töödes kujutada.	1) Jäljendab oma töödes nähtud objekte.	1) Annab edasi tegelastele, objektidele ja aastaegadele iseloomulikke tunnuseid värvi ja vormi abil.	1) Annab edasi tegelastele ja objektidele iseloomulikke tunnuseid detailide abil.	1) Leiab ümbritseva vaatlemisel erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
2) Saab aru, et pliiats ja värv jätab paberile jälje (kriitseldab).	2) Saab aru, et joonistus kujutab midagi.	2) Kujutab naturile sarnaseid, lähedasi esemeid ja asju ning nimetab, mida	2) Annab edasi oma vahetuid kogemusi.	2) Väljendab mõningaid muljeid ja elamusi.	2) Väljendab ja annab värvidega edasi emotsiooni ja meeleolu.	2) Väljendab joonistades, maalides, voolides ja meisterdades

		kujutas.			Joonistab, maalib ja, voolib tegevusi ning süžeepilte.	meeleolusid ja fantaasiaid;
3) Hoiab pliiatsit ja pintsli. Hoiab meeldetuletamisel paberit kinni ja joonistab vaid selleks ettenähtud kohta (näit: paber, asfalt). Juhendamisel tõmbab jämedate joonistusvahenditega erinevaid jooni ja kannab värvi pintsliga paberile (spontaansete liigutustega).	3) Kasutab iseseisvalt jämedaid värvipliiatseid ja vahakriite. Meeldetuletamisel hoiab õigesti pliiatsit ja teisi joonistusvahendeid ning juhendamisel võtab pintsliga värvi. Tõmbab jämedate joonistusvahenditega ja pintsliga erinevaid jälgi (täpid, jooned, ringid).	3) Kasutab iseseisvalt värvipliiatseid, vahakriite ja plastiliini (vahendid on lastele kättesaadaval). Kasutab erinevaid joonistusvahendeid liigse surveta, vahendit ja paberit rikkumata. Tõmbab horisontaalseid, vertikaalseid jooni ja juhendamisel erineva kuju ja suunaga (sh kaarjad, lainelised, spiraalsed jooned). Maalib ümarvormi (pintsliga) värvilaigu suurendamise teel.	3) Kasutab iseseisvalt õlipastelle. Suunamisel võtab pintsli vajaliku koguse värvi ning loputab ja kuivatab pintsli peale kasutamist. Joonistab ja maalib, ümaraid ja kandilisi vorme ning ühendab neid.	3) Kasutab iseseisvalt viltpliiatseid, kääre ja liimi. Liigub pintsliga paberil vabalt (ei liigu edasi tagasi ühes kohas) ning peseb ja kuivatab pintsli, enne järgmise värvi kasutamist. Tõmbab ühtlase joonega šablooni või joonlaua järgi.	3) Kasutab iseseisvalt guašše ja akvarelle. Joonistab kontuuriga kujutatavat objektid.	3) Kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;

		<p>Meeldetuletusel ei värvi üle paberi serva.</p> <p>Juhendamisel kasutab kattevärve kogu pinna katmiseks.</p> <p>Lõikab kääridega paberisse sälke ja ribasid.</p>	<p>Kujundite värvimisel ületab minimaalselt piirjoont.</p> <p>Juhendamisel katab värviga esmalt suurema kujundi, millele lisab detailid (näit. silmad, kõrvad).</p> <p>Kasutab paberipinda otstarbekalt.</p> <p>Lõikab joont jälgides.</p>	<p>Värvib enamasti kontuuri ületamata ning täidab pinda (ka. tausta)</p> <p>Kasutab pinna katmiseks kallutatud vahakriiti (kriidi külje kasutamine).</p> <p>Kasutab iseseisvalt pliiatsiteritajat (kasutab pliiatsit säästvalt).</p> <p>Kasutab töös vajadusel kahte erineva jämedusega pintslit.</p> <p>Ümardab nurki käärilõikega ning lõikab kääridega mööda joont.</p>	<p>Värvib kujundid värvi-või viltpliiatsitega kontuuri seest varieerides värvimise (käe liikumise) suunda.</p> <p>Kasutab pinna katmiseks kallutatud pliiatsit (pliiatsi söe külje kasutamine).</p> <p>Alustab maalimist taustast.</p> <p>Lõikab kääridega lihtsamaid tööks vajalikke detaile (näit. lill, puuoksad, maja katus) ning mööda joont erinevaid kujundeid.</p>	
--	--	--	--	--	--	--

4) -	4) -	4) Kujutab inimest (nn. peajalgsed).	4) Kujutab joonistades, maalides ja voolides algeliselt inimest, liites pea, käed ja jalad põhiosa külge. Annab edasi tüdruku ja poisi erinevusi välimuse ja riietuse kaudu.	4) Annab edasi joonistades, maalides ja voolides umbkaudselt kehaosade suhtelist suurust ning kujutab inimest lihtsates tegevustes (näit. istub, võimleb). Annab edasi inimese isikupära värvi ja vormi abil.	4) Kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu ning liikumises (näit. laps jookseb, laps teeb lumememme). Annab edasi inimese isikupära edasiandmine väikeste detailide abil (näit. näoilme, aksessuaarid jms.)	4) Kujutab inimesi neile iseloomulike tunnuste kaudu;
5) Tunneb huvi käelise tegevuse vastu, püüab jäljendada ettenäidatud liigutusi ja tegevusi.	5) Tunneb rõõmu kunstitegevuses osalemisest; teeb kaasa ettenäidatud liigutusi ja matkib neid ka iseseisvalt.	5) Alustab meelsasti kunstitöö loomist ning lõpetab siis, kui peab seda ise valminuks.	5) Annab hinnangu oma tööle, kas see on pooleli või valmis ning näitab tulemust teistele kui oma teost.	5) Keskendub alustatud tegevusele ja soovib oma kunstitöö valmis saada (lõpetada).	5) Keskendub alustatud tegevusele, pooleli jäänud kunstitöö lõpetab iseseisvalt talle sobival ajal. Püsib töös valitud teemas seda isikupäraselt tõlgendades.	5) Keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
6, 2)	6) Teab, et paberile saab joonistada.	6) Teab tuttavate materjalide otstarvet (plastiliiniga hakkab voolime, pliiatsiga joonistama).	6) Teab tuttavate tehnikate ja materjalide otstarvet.	6) Teab ja nimetab talle tuttavate tehnikate ja materjalide otstarvet.	6) Räägib talle tuttavate tehnikate ja materjalide otstarbest.	6) Loob esemeid erinevaid tehnikaid ja materjale kasutades ning räägib nende otstarbest;

<p>Teeb juhendamisel paberile jäljendeid (näpuga, käe labaga, templiga).</p>	<p>Vajutab templiga jäljendeid.</p>	<p>Vajutab templiga ribale ritta, üksteise kõrvale, väikeste vahemaadega.</p>	<p>Teeb templitrukki.</p>	<p>Teeb pintslitrukki.</p>		
<p>Mudib ja tükeldab voolimismaterjali, vajutab tükikesi alusele kinni ja võtab lahti, vajutab materjali sisse auke (mäng pehme voolimismassiga).</p>	<p>Veeretab voolimismassi tükikese peopesade vahel ümarvormiks ning vajutab kerakujulise vormi lapikuks või rullib piklikuks kujundiks (näit. kommid, pannkook, ussikesed vms).</p>	<p>Ümarvorme liites loob lihtsamaid esemeid, kujutab loomi (näit. karu, lumememm), pigistab voolimismaterjali, et anda esemele iseloomulikumat kuju (näit. kassi kõrvad, siili okkad) ning voolimispulgaga teeb neile näiteks silmad.</p>	<p>Põhivormi küljest venitab, pigistab välja suuremaid osi (näit. linnu tiivad, koera koon, mütsi nokk) ning voolib kahe käe sõrmede abil ümarvormist õõnesvormi (näit. tass, kauss).</p>	<p>Kasutab voolimispulki voolingute kaunistamiseks (näit. teeb kausile mustri) ning kasutab taignarulli ja vajutab rullitud voolimismassist vormidega kujundeid välja (näit. piparkook).</p>	<p>Pöörab voolitud esemete juures tähelepanu erinevate osade ühendamisele ja silumisele ning kasutab voolimispulka erinevate pindade loomiseks.</p>	
<p>Laob valmisvorme selleks ettenähtud kohale alusel: jänes, lill, pall.</p>	<p>Laob valmis detailidest terviku (näit. kuusk, lumememm, aed) ning katab aluspinna liimiga.</p>	<p>Katab kleebitava detaili pintsli abil liimiga.</p>	<p>Kleebib esemeid/olendeid, mis koosnevad mitmest osast (näit. erinevatest osadest tuleb kokku kurg)</p>	<p>Koostab ja kleebib mitmeosalisi pilte (šabloonide abil. näit jänes metsas).</p>	<p>Koostab ja kleebib mitmeosalisi pilte, milleks vajalikud objektid/olendid valmistab ise (näit. <i>Minu pere lõbustuspargis</i>).</p>	
	<p>Kortsutab pehmet paberit ning rebib paberist tükke.</p>	<p>Rebib paberiribast (õiget võtet kasutades) väikesi tükikesi.</p>	<p>Rebib paberist ribasid.</p>	<p>Rebib paberist ümarvorme.</p>	<p>Rebib erineva suuruse ja kujuga detaile.</p>	

<p>Kortsutab pehmet paberit.</p>		<p>Murrab paberit kokku.</p> <p>Märkab loodusliku materjali ilu ja mitmekesisust. (näit. kirjud lehed, kivikesed, käbid, kõver puuks jms).</p>	<p>Voldib paberilehe pooleks ning paberi kokku nii vertikaalselt kui horisontaalselt.</p> <p>Juhendamisel kasutab erinevaid materjale kunstitöö loomiseks või selle ilmestamiseks (näit. maalitud siilile vahtralehest okkad,; lambale lõngast vill, WC-rullist päkapikk jne.)</p> <p>Juhendamisel segab omavahel põhivärve, segamisel.</p>	<p>Voldib paberilehe kolmeks ja neljaks osaks ning paberi servi joonele.</p> <p>Valib erinevate materjalide vahel ja püüab neid omavahel sobitada õpitud tehnikaid kasutades.</p> <p>Juhendamisel helestab-tumestab värve segamisel.</p>	<p>Leiab voltimisel (määrata voltimise abil) ruudu keskosa ning voldib nurki keskele.</p> <p>Kombineerib erinevaid tehnikaid ja materjale (ka. looduslikku ja tehismaterjali) omavahel.</p> <p>Segab värve töö peal.</p>	
<p>7) -</p>	<p>7) Valib kaunistamiseks, talle ette antud värvuste või valmiskujundite hulgast talle meeldivama.</p>	<p>7) Valib tööks meeldivad värvused ning kaunistab (täppide, joontega) etteantud ruumilisi ja tasapinnalisi esemeid (näit. lillepott, paber, papptaldrik, kivi, jne).</p>	<p>7) Valib kaunistusmotiivid ja kaunistab eseme.</p>	<p>7) Valib sündmuse meeoleuga sobivad kaunistusmotiivid ja kaunistab eseme.</p>	<p>7) Koostab ja/või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid ning vahendid eseme kaunistamiseks.</p>	<p>7) Koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid eseme kaunistamiseks;</p>

		Laob ja liimib valmiskujundeid ribale ritta üksteise kõrvale; väikeste vahemaadega.	Laob ja liimib valmiskujundeid ritta tihedalt üksteise kõrvale; väikeste vahemaadega.	Koostab ise või jätkab värvi- ja vormirütmilisi mustreid ribale, ruudule, ringile, arvestades kompositsiooni lihtsamaid nõudeid (kordumine, vaheldumine, sümmeetrilisus).	Koostab elementidest mitmesuguseid kombinatsioone ja motiive (rahvuslikud ornamendid; taime- ja loomamotiive.) järgides kompositsioonilisi võtteid (kaunistab kujundi äärt või kogu pinda).	
8) Vaatab koos täiskasvanuga raamatu illustratsioone, plakateid, elusobjekte jne ning suunavate küsimuste abil osutab tuttavatele esemetele.	8) Vaatab pilte, näidistöid ja raamatu-illustratsioone ning leiab ja nimetab sealt talle tuttavaid objekte ja nähtusi. Leiab sarnasusi kritseldatud vormide ja konkreetsete esemete, inimeste, ja nähtuste vahel.	8) Vaadeldes pilte, näidistöid ja raamatu-illustratsioone toob suunavate vihjete abil välja talle tuttavaid värvuseid, objekte.	8) Räägib suunavate vihjete abil, mida on pildil kujutatud ning nimetab milliseid värvuseid on töös kasutatud.	8) Kunstitööde vaatlemisel räägib pildil kujutatust ning avaldab oma arvamust.	8) Kunstinäitust külastades esitab teoste kohta küsimusi ning hiljem kirjeldab vähemalt ühe nähtud teose värve ja meeleolu.	8) Kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.
Leiab etteantud esemete hulgast sama värvusega	Leiab ümbritsevast juhendamise toel sinise, kollase,	Tunneb ja nimetab sinist, punast, kollast, rohelist,	Tunneb: oranži, roosat, lillat, pruuni värvust.	Tunneb: hallivärvust ning leiab ja nimetab etteantud värvustest	Eristab ja märkab erinevaid värvitoone (näit. erinevad	

(punane, kollane, sinine) eseme.	punase värvuse.	musta ja valget värvust.		tumedama ja heledama (näit. tume punane, hele sinine).	sinised või sellele sarnased).	
----------------------------------	-----------------	--------------------------	--	--	--------------------------------	--

6.5 Valdkond Muusika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna *Muusika* sisu:

- laulmine;
- muusika kuulamine;
- muusikalis-rütmiline liikumine;
- pillimäng.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalset aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Sõime rühm		Noorem rühm		Keskmine rühm	Vanem rühm	
1,5 -2aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	2- 3 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad tulemused	6-7 aastase lapse eeldatavad tulemused	Eeldatavad tulemused õppekava läbimisel
1) Reageerib laulule, jääb kuulama.	1) Kuulab ja jälgib õpetaja laulu.	1) Huvitub laululisest tegevusest, laulab õpetajaga kaasa. Laulab kajamängu SO-MI intonatsiooniga.	1) Laulab lõbusalt, kurvalt, õrnalt, hoogsalt, loomuliku häälega ja vaba hingamisega. Laulab kajamängu SO – MI – RA intonatsiooniga.	1) Laulab ilmekalt, lähtudes laulu tekstist ja karakterist. Laulab kajamängu SO – MI – RA – JO intonatsiooniga.	1) Laulab dünaamiliselt, juhib ja kuulab oma häält.	1) Laulab ilmekalt loomuliku häälega ja vaba hingamisega;
2) Reageerib laulule ja jääb kuulama.	2) Osaleb laulude esitamises – plaksutab, laulab õpetajaga kaasa.	2) Laulmist alustab ja lõpetab koos teistega.	2) Laulab rühmaga ühtses tempos. Laulab hümnid 1. salmi; regilaulu.	2) Laulab rahva- ja lastelaule (ansambelis, üksi), oskab laulmisel kuulata teisi – ei laula teistest üle. Oskab välja mõelda väikese laulurea ette antud teemal. Oskab laulda hümnid.	2) Laulab julgelt ja enesekindlalt. Oskab ise 1-2-realise laulu välja mõelda. Oskab laulda hümnid.	2) Laulab eakohaseid rahva- ja lastelaule nii rühmas/ansambelis kui ka üksi;
3) Reageerib muusikale ja jääb	3) Tunneb rõõmu kuulatavast laulust	3) Reageerib emotsionaalselt	3) Kuulab muusikapala	3) Kuulab muusikapala	3) Suudab lihtsamaid laule	3) Suudab laulu või muusikapala

kuulama.	või muusikapalast.	vastavalt muusika iseloomule.	vaikselt lõpuni. Tunneb meloodia järgi ära õpitud laulu ning teab mõisteid rahvalaul, -tants, helilooja.	tähelepanelikult ja süvenenult. Tunneb ära lihtsamaid žanre (marss, laul, tants, hällilaul jne.)	rütmi järgi ära tunda ning eristab vokaal – ja instrumentaal-muusika lihtsamaid žanre (hällilaul, rahvalaul, tants, marss jne.)	tähelepanelikult kuulata ning kuulatud muusikat iseloomustada;
4) Märkab hääli ja helisid enda ümber.	4) Reageerib häälele ja helidele enda ümber.	4) Kuulab erinevaid hääli ja helisid enda ümber. Eristab aeglast ja kiiret, kõrget ja madalat, valju ja vaikset muusikat, marssi ja jooksu.	4) Kuulab ja eristab erinevaid hääli ja helisid enda ümber, Eristab aeglast-keskmist-kiiret/ kõrget-keskmist-madalat/ valju-poolvalju-vaikset muusikat.	4) Enamasti eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu.	4) Tunneb pille tämbrite ja hääle järgi (rütmi-, keel-, puhk-, klahvpillid).	4) Eristab kuulmise järgi laulu ja pillimängu, kas mängib üks pill või terve orkester;
5) Tunneb rõõmu pillimängimisest	5) Tunneb huvi pillimängu vastu.	5) Kuulab ja eristab tämbri järgi õpitud rütmipille.	5) Tunneb ja eristab tämbri järgi õpitud rütmipille.	5) Tunneb ja eristab tämbri ja kõla järgi õpitud meloodia ja rütmipille.	5) Eristab tämbri ja kõla järgi õpitud rütmi-, meloodia- ja kehapille.	5) Eristab tämbri ja kõla järgi õpitud pille;
6) Tunneb huvi pillide vastu.	6) Mängib lastepillidel õpetaja ettenäitamisel kaasa kuulnud muusikale.	6) Annab edasi rütmi muusika kuulamisel, laulmisel ja liikumisel.	6) Tunneb rütmipillide õiget hoidu ja mänguvõtteid.	6) Mängib rütmi – ja meloodiapille eel-, vahe- ja järelmängus ning lasteriimide saateks.	6) Mängib lihtsamaid ostinaato kaasmänge (lühike korduv rütm või meloodialõik).	6) Mängib eakohastel rütmi- ja meloodiapillidel õpitud lauludele ja instrumentaalpaladele lihtsaid

		Kasutab keha- ja rütmipille (kõristid, kellukesed, marakad, kõlapulgad).	Mängib rütmipille (trianglid, taldrikud, kastanjetid, kraapsupillid).	Kasutab meloodiapille (kõlaplaadid, kellamäng).	Mängib rütmi- ja meloodiapillidel orkestris, laulude vahemängude ajal.	kaasmänge;
7) Mängib lastepille koos rühmakaaslastega.	7) Reageerib kaheosalise muusikapala osade vaheldumisele.	7) Pillimängus osaledes alustab ja lõpetab koos teistega.	7) Mängib lastepille rühmaga ühtses tempos.	7) Mängib rütmilisi kajamänge.	7) Osaleb lastepilli ansambli mängus, oskab olla dirigent ja orkestrimängija.	7) Mängib lastepillidel ja oskab mängida ka pilliansambli;
8) Reageerib muusikale liikumisega.	8) Kõnnib, jookseb, hüpleb muusika saatel.	8) Eristab rahulikku ja erksat muusikat, liigub ringjoonel ja läbisegi. Teeb lihtsamaid tantsusamme ja – liigutusi (jooks, põlve-, käteplaks, rõhksamm).	8) Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu. Teeb erinevaid tantsusamme (ees- ja külggalopp, hüpaksamm, juurdevõtusamm).	8) Annab edasi tantsu sisule iseloomulikku kujundlikku liikumist. Liigub ja tantsib koos teistega kasutades õpitud tantsusamme.	8) Muudab liikumist sõnalise märguande või muusika muutuse tajumise järgi. Tantsib sünkroonis teistega kasutades õpitud tantsusamme, lisanduvad vahetus-, luisk- ja polkasamm.	8) Liigub vastavalt muusika meeleolule;
9) Tunneb liikumisest rõõmu.	9) Liigub koos õpetajaga muusikarütmis.	9) Väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu,	9) Annab edasi matkivate liigutustega muusika erinevat iseloomu.	9) Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid. Oskab vastavalt muusikale kasutada erinevat liikumist.	9) Väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu vastavalt muusika meeleolule.	9) Väljendab ennast loovalt muusikalis-rütmilise liikumise kaudu.

6.6 Valdkond Liikumine

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;
- mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- põhiliikumised;
- liikumismängud;
- erinevad spordialad ning tants ja rütmika.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmootorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

Lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel vanuseti

Sõime rühm		Noorem rühm		Keskmine rühm	Vanem rühm	Eeldatavad tulemused õppekava
1,5 – 2 aastase lapse arengu eeldatavad	2 - 3 aastase lapse arengu eeldatavad	3-4 aastase lapse arengu eeldatavad	4-5 aastase lapse arengu eeldatavad	5-6 aastase lapse arengu eeldatavad	6-7 aastase lapse eeldatavad	

tulemused	tulemused	tulemused	tulemused	tulemused	tulemused	läbimisel
1) Tunneb rõõmu aktiivsest kehalisest tegevusest.	1) Täiskasvanu juhendamisel keskendub lühiajaliseks kehaliseks tegevuseks kuni 10min.	1) Täiskasvanu juhendamisel keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks kuni 15min.	1) Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks kuni 20min.	1) Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks kuni 25min.	1) Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks kuni 30min.	1) Keskendub sihipäraseks kehaliseks tegevuseks;
2) Kõnnib abiga trepist üles ja alla.	2) Täiskasvanu korraldusel täidab liikumistegevuses lihtsamaid ohutusreegleid; oskab hoida teatud liikumissuunda.	2) Oskab täiskasvanu abiga ohutus kauguses kaaslastest liikuda ja sooritada harjutusi.	2) Oskab ohutuse seisukohalt arvestada kaaslasega liikudes ja mängudes.	2) Saab aru liikumisel ja mängimisel ohutusreeglite täitmise vajalikkusest, meeldetuletamisel kasutab erinevaid spordivahendeid ohutult, sobival viisil ja kohas.	2) Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid.	2) Peab liikumisel ja mängimisel kinni üldistest ohutusreeglitest, valides sobivad paigad ja vahendid;
3) Ronib ning roomab üle ja läbi väikeste takistuste.	3) Sooritab täiskasvanu juhendamisel kaasa lihtsaid põhiliikumisi (näit. kõnd, jook, roomamine).	3) Sooritab täiskasvanu juhendamisel põhiliikumisi.	3) Sooritab põhiliikumisi kombinatsioonides, õpitud harjutustes, ühtlases rütmis.	3) Sooritab põhiliikumisi vabalt, liigutused on, koordineeritud, rütmilised.	3) Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised.	3) Sooritab põhiliikumisi pingevabalt, nii et liigutused on koordineeritud, rütmilised;
4) Viskab ja veeretab palli jookseb palli järel.	4) Sooritab täiskasvanu juhendamisel kaasa lihtsaid (näit. kük, paindumist, kiirust,	4) Sooritab täiskasvanu juhendamisel kaasa paindumist, kiirust,	4) Sooritab täiskasvanu juhendamisel paindumist, kiirust,	4) Sooritab paindumist, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid	4) Sooritab paindumist, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid	4) Sooritab paindumist, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid

	ette painutus jms) painduvust, kiirust, vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi.	vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi.	vastupidavust ja jõudu arendavaid harjutusi.	harjutusi.	harjutusi.	harjutusi;
5) Säilitab kõndides ja joostes sihi.	5) Kõnnib piiratud pinnal.	5) Oskab liikumisel enamasti tasakaalu hoida (tasakaalupingil, vähendatud pinnal).	5) Oskab hoida tasakaalu liikumisel ja harjutuste sooritamisel.	5) Säilitab tasakaalu liikumisel, paigal olles ja harjutuste sooritamisel.	5) Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel.	5) Säilitab tasakaalu paigal olles ja liikumisel;
6) –	6) Sooritab õpetajaga koos harjutusi väikevahendeid kasutades.	6) Sooritab harjutusi kasutades korraka kätt ja jalga.	6) Kasutab harjutuste sooritamisel nii paremat kui vasakut kätt ja jalga.	6) Kasutab teadlikult harjutuste sooritamisel paremat ja vasakut kätt ja jalga.	6) Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt.	6) Kasutab harjutuste sooritamisel mõlemat kätt, täpsust nõudvas tegevuses kasutab domineerivat kätt;
7) Oskab sooritada ettenäitamisel lihtsamaid liigutusi: plaksutamine, põlve plaks, kükk.	7) Matkib täiskasvanut lihtsate harjutuste sooritamisel.	7) Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel.	7) Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel.	7) Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel.	7) Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel.	7) Matkib täiskasvanut harjutuste sooritamisel;
8) –	8) Sobitab juhendaja abil liikumist vastavalt muusika iseloomule.	8) Kõnnib jookseb, hüpleb rütmiliselt muusika järgi.	8) Rütmiliikumisel tuleb kaasa täiskasvanu rütmi ja tempo muutmisega	8) Sooritab rütmiliikumisi üheaegselt juhendajaga.	8) Sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi.	8) Sooritab üheaegselt kaaslasega rütmiliikumisi;

9) –	9) Täiskasvanu eeskujul sooritab liigutusi erinevas tempos.	9) Liigub vastavalt rütmile.	9) Liigub vastavalt tempo kiirenemisele ja aeglustamisele.	9) Liigub vastavalt rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga.	9) Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga.	9) Liigub vastavalt enda tekitatud rütmile ühtlase ja vahelduva tempoga;
10) Hüpitab käes palli ja jälgib selle suunda.	10) Huvitub erinevatest vahenditest.	10) Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid juhendaja abiga.	10) Kasutab juhendamisel liikumisel erinevaid vahendeid.	10) Kasutab liikumisel erinevaid vahendeid.	10) Kasutab liikumisel sihipäraselt erinevaid vahendeid.	10) Kasutab liikumisel sihipäraselt erinevaid vahendeid (lindid, rätikud, rõngad, kelgud jne);
11) –	11) Mängib koos juhendaja ja kaaslastega kõnni- ja jooksumänge.	11) Mängib lihtsaid liikumismänge.	11) Mängib lihtsaid võistlusemänge.	11) Saab aru võistlusemängudes ja teatevõistlustes meeskonna mõistest.	11) Mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall, jne).	11) Mängib sportlike elementidega mängu (korvpall, jalgpall jne);
12) Mängib koos juhendaja ning kaaslastega liikumismänge.	12) Mängib matkiva sisuga mängu.	12) Mängib 1-2 reeglise liikumismänge.	12) Mängib 2- 4 reeglise liikumismänge saab aru, et mängudes on reegleid ja püüab neid täita.	12) Austab võistlusreegleid ja püüab neid täita.	12) Peab kinni kokkulepitud mängureeglitest.	12) Peab kinni kokkulepitud mängureeglitest;
13) –	13) Leiab (näitab) pildilt talle tuttavaid sportlike tegevusi.	13) Teab, et on sportlased, kes treenivad ja võistlevad.	13) Teab nimetada spordialasid.	13) Teab, et on individuaalsed ja meeskondlikud spordialad, nimetab neid.	13) Nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.	13) Nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi.

7. Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

7.1 Õppeaasta

Lasteaed korraldab õppe- ja kasvatustegevust õppeaastati. Õppeaasta algab 1. septembril ning kestab 31. augustini. Ajal, kui koolilastel on koolivaheaeg, on Rõõmutarekese Lasteaia lastel mängude nädal, mil nn. tavapäraseid õppetegevusi ei toimu. Suvekuudel (juunis, juulis, augustis) on lasteaia töökorraldus erinev eelnevast perioodist (september – mai), kuna suurem osa lastest ja lasteaia töötajatest on suvepuhkusel, rühmad on liidetud, heakorrastatakse lasteaia territooriumi ning remonditakse ruume.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine suvekuudel:

- õppe- ja kasvatusvaldkondade sisu kordamine;
- mängulise ja vabategevuse rõhutamine õues.

Õppe- ja kasvatustegevuse korraldamine mängude nädalal:

Ehkki lasteaia tegevused ongi mängulised, on see nädal siiski pisut rohkem vabale mängimisele keskendunud. Lastega koos valivad rühmaõpetajad mängude nädala suunitluse, näit:

- loovmängunädal - tuuakse rühma pappkaste, kangaid, jääke jm millest midagi konstrueerida, luua;
- rahvuslike mängude nädal - õpikeskkonda tuuakse rahvuslikke mängu, mida koos avastada;
- lauamängude nädal - lasteaeda tuuakse koduseid lauamänge, tehakse ise lauamänge;
- liikumis- ja tantsumängude nädal - keskendutakse liikumist soodustavatele tegevustele;
- nukumängude nädal – näit. Persona Dolls nukudega, kõik toimub läbi nukude prisma, s.h nukuteater ja lavastamine;
- muud mängud.

7.2 Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine

- Õppe- ja kasvatustegevus tugineb rühma päevakavale, mis määrab vastavalt laste eale ja vajadustele päevarütmi, kus vahelduvad igapäevatoimingud, laste mäng, vabategevused ja pedagoogi kavandatud õppe- ja kasvatustegevused. Rühma päevakava koostamisel lähtutakse lasteaia üldisest päevakavast.

Sõimerühmade päevakava:

07.30 – 08.30	Laste vastuvõtt, vabategevus/ mäng rühmas
08.30 – 09.00	Hommikusöök
09.00 – 09.45	Vabategevus
09.45 – 10.30	Tegevus alarühmades
10.30 – 11.00	Ettevalmistus õueminekuks
11.00 – 12.00	Vabategevus, liikumismängud ja vaatlused õues
12.00 – 12.15	Õuest tulek, ettevalmistus lõunasöögiks
12.15 – 12.45	Lõunasöök
12.45 – 13.00	Ettevalmistus lõunauinakuks
13.00 – 15.00	Päevane uni
15.00 – 15.30	Ärkamine, vabategevus
15.30 – 16.00	Õhtuode
16.00 – 16.30	Vabamäng
16.30 – 18.30	Vabategevus toas või õues, laste koju saatmine

Aiarühmade päevakava:

07.00 – 09.00	Laste vastuvõtmine; vestlused lastevanematega; vabategevus/ mäng rühmas
09.00 – 09.30	Hommikusöök
09.30 – 11.00	Kavandatud õppe- ja kasvatustegevus; mäng
11.00 – 12.00	Õues viibimine
12.00 – 12.30	Vabategevus
12.30 – 13.00	Lõunasöök
13.00 – 15.00	3-6-aastastel päevane uneaeg;
13.00 – 14.00	6-7-aastastel valikul uneaeg või vaikne tegevus
14.00 – 15.00	6-7-aastastel õppe- ja kasvatustegevus kooliks ettevalmistamisel
15.00 – 15.30	Vabategevus

15.30 – 16.00 Õhtuode

16.00 – 19.00 Mänguaeg õues ja/või toas; huvitegevus; vabategevus; vestlused lastevanematega, laste koju saatmine

- Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel arvestab pedagoog lapse arengutaset, vanust ning lapse huve. Lapse kasvades ja arenedes lähtutakse õppesisu valikul üldjuhul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.
- Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel koostavad õpetajad nädalaplani, kus esitavad eesmärgid, temaatika, õppesisu ja -tegevused. Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavandamine on paindlik ja võimaldab õpetajal teha vajadusel muudatusi.
- Õpetaja kavandab nädalaplani järgmisi tegevusi:
 - kuulamine ja kõnelemine:
 - lastekirjanduse ettelugemine ja jutustamine;
 - laste jutustamine;
 - luuletuse päheõppimine;
 - lavastusmängude mängimine;
 - suurtrükitähtede kirjutamine;
 - mustrite joonistamine;
 - värviraamatute värvimine;
 - raamatute uurimine;
 - lausete ja jutukeste koostamine;
 - tähtede ladumine sõnadeks;
 - lugemine ja kirjutamine:
 - hääldamine ja häälimine;
 - hääliku kuulmine, hääliku määramine;
 - tähtede tundmine;
 - lugemine;
 - kirjutamine kriidiga, pliiatsiga, pulgaga, näpuga jms;
 - peenmotoorika harjutuste tegemine (nööpimine, nööriimine, toppimine, lükkimine, ladumine, kruvimine, punumine, koorimine, sidumine jms).
 - vaatlemine ja uurimine:
 - vaatluses osalemine;

- õppekäikudel osalemine; avastamine;
- arutamine, vestlemine;
- katsete tegemine;
- ehitusmängude mängimine/konstrueerimine;
- laste teatmeteoste kasutamine;
- võrdlemine ja arvutamine
 - esemete, nähtuste, omaduste võrdlemine;
 - hulkade ja suuruste võrdlemine;
 - sorteerimine, järjestamine, mõõtmine;
 - liitmine ja lahutamine;
 - matemaatiliste jutukeste koostamine;
 - täringumängude mängimine;
 - loto-, doominomängude mängimine, mosaiikide ja mustrite ladumine jms.
- kunstilised tegevused
 - joonistamine erinevate vahenditega;
 - maalimine erinevate värviliikidega;
 - voolimine mitmesugustest materjalidest;
 - eri- ja segatehnikate kasutamine;
 - lõikamine ja liimimine;
 - mustrite kujundamine jms.
- Ühe tegevuse ajaline pikkus sõltub laste suutlikkusest ja vanusest: 3-4aastastel 10-15min; 4-5aastastel; 15-25 min.; 6-7aastastel 20-35 min. Õpetajatel on õigus seda reguleeridavastavalt laste soovidele ja võimetele, oma äranägemisel.
- Rühma õppe- ja kasvatustegevus viiakse läbi esteetilises ja turvalises ning üksi ja ühistegevusi võimaldavas keskkonnas. Õppe- ja kasvatustegevus seotakse eelkõige kodukoha inimeste, looduse ja asutustega. Õpitavaga (objektid, nähtused) tutvutakse loomulikus keskkonnas.
- Tegevuskoha valikul arvestatakse nii üldisi kui ka valdkondade õppe- ja kasvatustegevuse eesmäärke, eri valdkondade sisude ja tegevuste lõimimist, tegevusteks vajalikke vahendeid ning pedagoogide ja personali kaasamist.

7.3 Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted ning korraldus

Rõõmutarekese Lasteaed on seadnud oma missiooniks luua koostöös lastevanematega laste igakülgset arengut soodustav keskkond, kus õppe- ja kasvatustööd planeerides väärtustatakse iga lapse individuaalsust, lähtutakse lapse hariduslikust erivajadusest ning arendatakse last lähtuvalt tema huvidest ja võimetest. Lapse lasteaeda tülles on oluline lapsevanemate ja pedagoogide omavaheline usalduslik koostöö lapse tundmaõppimisel ning edasisel järjepideval lapse arengu jälgimisel ja analüüsimisel.

Lapse arengu analüüsimise ja hindamise põhimõtted

- Lapse arengu hindamine (edaspidi hindamine) on oluline lapse eripära mõistmiseks, erivajaduste väljaselgitamiseks, positiivse enesehinnangu ja arengu toetamiseks ning õppe- ja kasvatustegevuse kavandamiseks koostöös laste ja lastevanematega.
- Hindamine on osa igapäevasest õppe- ja kasvatusprotsessist. Hindamisel jälgivad ja analüüsivad pedagoogid lapse arengut nii igapäevatoimingutes, vabamängus kui ka suunatud tegevustes.
- Hindamise aluseks on eeldatavad üldoskused (mängu-, tunnetus- ja õpi-, sotsiaalsed ja enesekohased oskused) ning õppe- ja kasvatustegevuse valdkondade (keel ja kõne, matemaatika, kunst, liikumine, muusika) tulemused. Kui laps on osalenud planeeritud õppe- ja kasvatustöös vähem kui 30% , siis hindavad õpetajad vaid lapse üldoskusi, lapse valdkondade eeldatavaid tulemusi analüüsitakse koostöös lastevanemaga.
- Lapse arengut kirjeldatakse lapsest lähtuvalt, väärtustades pingutusi ja saavutatut ning tunnustades lapse toimetulekut, arenemist, positiivseid hoiakuid ja huvi.
- Lasteasutuse pedagoogiline nõukogu otsustab, milliseid meetodeid kasutada lapse arengu jälgimisel ja analüüsimisel. Rühmaõpetaja tutvustab lastevanemale lapse arengu hindamise põhimõtteid ja korraldust.

Lapse arengu analüüsimise ja hindamise korraldus

- Lasteaiateed alustades täidab lastevanem lapse kohta ankeedi *Tere tulemast Rõõmutarekese Lasteaeda*, mille kaudu saavad rühmaõpetajad esialgse informatsiooni lapse (arengu) kohta.
- Kord aastas viivad rühmaõpetajad lapse arengu hindamiseks (arengu hindamise tabel, kasvumapp) ja toetamiseks lastevanemaga läbi arenguveestluse, mille eesmärkideks on:
 - anda tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
 - selgitada lastevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes;
 - ennetada võimalikke kasvatus- ja arenguraskusi;

- otsida ühiselt lahendusi tekkinud muredele/probleemidele;
- tagada koostöös lapsevanemaga partnerlussuhe kuulamise, üksteise seisukohtadega arvestamise, usalduse ja dialoogi kaudu.
- Lapsevanematele antakse koju enne arenguveestluse toimumist ettevalmistavad küsimused. Arenguveestlusi viiakse rühmades läbi kevadel, kooliminevate laste vanematega sügisel.
- Arenguveestluse lõpus vormistatakse arenguveestluse kokkuvõte, mis toob välja:
 - lapse tugevad ning toetust vajavad küljed;
 - lapsevanemate ja rühmaõpetajate edasised tegevused lapse arengu toetamiseks.
- Lapse lasteaia lõpetamisel koostavad pedagoogid igale lapsele koolivalmiduskaardi, mille aluseks on riiklikus õppekavas välja toodud lapse arengu eeldatavad tulemused.
Koolivalmiduskaardi eesmärk on toetada lapse sujuvat üleminekut ühelt haridustasemelt teisele. Koolivalmiduskaardis analüüsivad lapse arengut suunanud pedagoogid lapse koolivalmidust (tugevusi ja arendamist vajavaid valdkondi), andes soovitusi edaspidiseks kooli pedagoogidele ja lapsevanematele. Vanem esitab koolivalmiduskaardi kooli, kus laps asub täitma koolikohustust.
- Kui laps ei saavuta kooliminekuks mingitel põhjustel kooliküpsust, teavitatakse lapsevanemaid võimalusest taotleda koolipikendust. Koolipikendust saanud lapsele koostatakse vajadusel koostöös lapsevanemate, rühmaõpetajate ja erispetsialistidega järgmiseks õppeaastaks individuaalne arengukava, lähtudes lapse arengutasemest.
- Lapse arengu hindamise ja arenguveestluse tulemus dokumenteeritakse «Isikuandmete kaitse seaduses» sätestatud tingimustel.

Lapse arengu hindamise tabel

- Lapse arengu analüüsimisel ja hindamisel kasutab rühmaõpetaja vanuseastmete põhist "Lapse arengu hindamise tabelit".
- Lapse arengu hindamise tabelit täidetakse üks kord aastas ning selle täitmisel lähtutakse üldoskuste ning õppe- ja kasvatustöö valdkondade eeldatavatest tulemustest.
- Lapse arengu hindamise tabel lisatakse lapse kasvumappi ning lapsevanemal on võimalus sellega soovi korral tutvuda arenguveestlusel.

Lapse kasvumapp

- Lapse arengu analüüsimiseks ja hindamiseks koostatakse igale lapsele kasvumapp, mille koostamist alustatakse lapse lasteaeda tulekul ja täiendatakse kogu lasteaia käimise perioodil. Rõõmutarekese Lasteaia sõimerühmast üleminekul aiarühma liigub lapse kasvumapp temaga kaasa.

- Kasvumapi peamine eesmärk on lapse kasvamise ja arengu nähtavaks tegemine. Lapse kasvumapp on lapsega seotud ülestähenduste kogum, mis aitab märgata lapse eripärasid, tugevusi ja arendamist vajavaid valdkondi. Last hästi tundes on kõigil osapooltel võimalus rohkem lapse arengule kaasa aidata.
- Lapsevanema(te)l on alati võimalus tutvuda oma lapse kasvumapiga.
- Lapse kasvumapi põhjal toimub lapsevanema(te) ja rühmaõpetajate vahel lapse arengu vestlus.
- Lasteaia lõpetamisel saab laps kasvumapi endale mälestuseks kaasa.

7.4 Erivajadustega laps

- Erivajadustega laps käesoleva riikliku õppekava tähenduses on laps, kelle võimetest, terviseseisundist, keelelisest ja kultuurilisest taustast ning isiksuseomadustest tingitud arenguvajaduste toetamiseks on vaja teha muudatusi või kohandusi lapse kasvukeskkonnas (mängu- ja õppevahendid, ruumid, õppe- ja kasvatusmeetodid jm) või rühma tegevuskavas. Määratlemise aluseks on kuulmis-, nägemis-, kõne-, keha- ja intellektipuuded, spetsiifilised arenguhäired, emotsionaalsed ja käitumishäired, pervasiivsed arenguhäired ning andekus.
- Erivajadustega lapse, sh andeka lapse arengu toetamine lasteaias on meeskonnatöö, milles osalevad kõik töötajad kes lapsega tegelevad: õpetajad, õpetajaabi, liikumisõpetaja, muusikaõpetaja, juhtkonna esindaja ja lapsevanemad, ning selle toimimise eest vastutab lasteasutuse juhataja.
- Lasteaia rakendatakse erivajadusega laste koosõpetamiste ja kaasamise kõrval individuaalseid ja diferentseeritud tegevusi. Erivajadusega lapse jaoks ei pruugi üldise õppekava alusel läbiviidav õppe-kasvatustöö olla sobiv. Et toetada lapse võimetekohast ja mitmekülgset arengut, on kõige olulisem tugineda lapse arengulisele vanusele ja seada jõukohased eesmärgid. Erivajadused on sügavalt individuaalsed: iga lapse puhul tuleb lähtuda konkreetse isiku iseärasustest ja tarvidustest.
- Lasteaed teeb koostööd Tallinna Õppenõustamiskeskuse (TÕNK) logopeedide, eripedagoogide, psühholoogide ja sotsiaalpedagoogidega, samuti Innove Rajaleidja nõustajatega (nt kooliküpsuse hindamise osas). Lasteaed saab vajadusel suunata lapsevanemaid erispetsialistidega ühendust võtma või vaatlejat lasteaeda kutsuda.
- Erivajadusega laste arendamisel tehakse lasteaia koostööd asutuse kui terviku, rühma ja lapse individuaalsel tasandil. Asutuse meeskonnatöö korraldamisel jälgitakse, et säiliks seos eesmärgi, abinõude ja tulemuste vahel.
- Lasteaial ei ole sobitus- ega erirühma. Erivajadusega lapsele luuakse arengutingimused tavarühma (s.o liitühma) tingimustes. Pedagoogid jälgivad lapse arengut ja toimetulekut lasteasutuses ning vajadusel kohandavad õppe- ja kasvatustegevust lapse erivajaduse järgi.

- Lasteaial ei ole oma logopeedi ja eripedagoogi, kasutatakse vastavaid tugiteenuseid väljast poolt asutust. Lastele logopeediline kontroll viiakse läbi üks kord õppeaastas, vajadusel suunab logopeed abivajajad edasisele konsultatsioonile.

Vajadusel (ka koolikohustuste täitmise edasi lükkamisel) koostavad rühma pedagoogid koostöös lapsevanema(te)ga lapsele individuaalse arenduskava. Individuaalne arenduskava on dokument, mis määrab kindlaks arengulise erivajadusega lapse individuaalsed eesmärgid ja sisu, õpetuse protsessi ja ajalise kestuse, õppematerjali kohandamise ja hindamise. Individuaalne arenduskava koostatakse neis arenguvaldkondades, mille arengutase erineb teistest eakohastest tasemest. Olenevalt arengulisest erivajadusest esitab individuaalne arenduskava lapse arengule võrreldes rühma õppekavaga kas:

 - kõrgendatud nõudmised - andekad lapsed
 - vähendatud nõudmised - arengulise mahajäämusega lapsed.

Kord õppeaastas tehakse kokkuvõtte individuaalse arenduskava rakendumisest, arengukeskkonna sobilikkusest ning lapse edasistest vajadustest.
- Lasteaed toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel. Erivajadusega lapsele koostatakse eesti keele kui teise keele õpetamiseks vajadusel individuaalne arenduskava.
- Töö erivajadustega lastega toimub kolmel tasandil:
 - Märkamine, toetamine, varajane sekkumine
 - võimaliku mahajäämuse/andekuse avastamine rühmas, eelkõige varajane märkamine;
 - märgatud erivajaduse määratlemine ja selle iseloomu (ajutine/püsiv) väljaselgitamine;
 - rühma personali arendamine eesmärgiga tagada nende suutlikkus, soov ja oskused märgata, võimalused toetada ning individuaalselt juhendada erivajadusega last;
 - võimaluste leidmine erivajaduse ennetamiseks, korrigeerimiseks;
 - lapsevanema kaasamine erivajadusega lapse esialgseks toetamiseks.
 - Erivajaduse täpsem väljaselgitamine, nõustamine
 - täpsustava lisateabe kogumine rühmas eesmärgiga tuua välja konkreetse lapse tugevad ja arendamist vajavad küljed (lapse käitumise korduv ja süvendatud vaatlus erinevates olukordades; lapse võimete ja oskuste uuring);
 - rühmaõpetaja poolt eelnevalt kogutud teabe (iseloomustus, tööd) lapsevanema(te)le edastamine arenguveestluse vormis;
 - vanemate nõustamine (sh teabes orienteerumine, lapse arengutaseme erinevuse võrdlus eakohasega; arutlemine pere vajaduste ja lasteaia abivõimaluste üle; soovitus andmine lisauuringuteks ja/või erispetsialistide sh nõustamiskomisjoni poole pöördumiseks. Nõustamiskomisjoni suunatakse ka koolipikenduse taotlejad);
 - lapse erivajadusest tulenevate arendustegevuste kavandamine lasteaias.
 - Erivajadusega lapse õpetamine e sekkumine vastavalt nõustamiskomisjoni ja erispetsialistide soovitudele ning vanemate soovile/arvamustele

- rühma õppe-kasvatustegevuse kohandamine erivajadusega lapse jaoks, individuaalsete ja diferentseeritud tegevuste läbiviimine rühma personali poolt;
- koostöö muusika- ja liikumisõpetajaga loova musikaalse tegevuse ja liikumisaktiivsuse arendamiseks; kunstivaldkonnas pööratakse erilist tähelepanu käelise tegevuse arendamisele vastavalt erivajadusega lapse lähtetasemele;
- vajadusel individuaalse arenduskava koostamine (sh koolipikenduse saajatele);
- lapsevanemate pedagoogilis-psühholoogiline nõustamine, juhendamine ning julgustamine.

Varane erivajaduse märkamine ja arendustöö tagavad lapsele paremad edasised võimalused igapäevaelus ja koolis toimetulekuks. Samas ei tohi erivajadusega lapse individuaalne abistamine ja toetamine takistada tööd teiste lastega.

Õppekava ei määra jäigalt kindlaks tööviise ega meetodeid õpetajate jaoks ning jätab konkreetsele rühmale (õpetajale) võimaluse ise välja töötada võimalikud sobivad lahendused tööks erivajadustega lastega.

7.5 Eesti keele kui teise keele õpe

Lapsele, kelle kodune keel ei ole eesti keel, tagatakse eesti keele õpe.

- Lasteasutuses või selle rühmas, kus õppe- ja kasvatustegevus toimub eesti keeles, omandavad mitte-eesti kodukeelega lapsed eesti keele kas:
 - lõimitud tegevuste kaudu, millele võib lisanduda eesti keele tugiõpe;
 - täieliku keelekümbelse meetoodikat rakendades.
- Eesti keele õppe eeldatavate tulemuste kavandamisel arvestatakse nii laste arengutaset, vanust kui ka eesti keele õppe mahtu ning meetoodikat.
- Lasteasutus toetab erineva keelelise ja kultuurilise taustaga peret lapsele oma keele ja kultuuri tutvustamisel ning eesti keele ja kultuuri väärtustamisel.
- Haridusliku erivajadusega lapsele koostatakse eesti keele kui teise keele õpetamiseks vajadusel individuaalne arenduskava.

7.6 Koostöö lastevanematega

Põhimõtted ja korraldus

Eesti Vabariigi haridusseaduse § 24 kohaselt omandatakse alusharidus põhiliselt kodus ning selle eest vastutavad vanemad või neid asendavad isikud. Perekondlikku kasvatust toetavad ja täiendavad koolieelsed lasteasutused.

Koostöö eesmärgiks on lapse arengu toetamine

- Lasteaed tunnustab perekonda kui lapse esmast kasvukeskkonda ja teeb peredega koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.
- Lapsevanematel ja lasteaiapersonalil on ühine vastutus lapsele soodsa arengukeskkonna loomisel, tema arengu, kasvu ja õppimise toetamiseks. Kodu kasvatuspõhimõtete tundmine on aluseks lasteaiaõpetajale lapse kasvatuskäitumise hindamisel ja rühma tegevuskava koostamisel. Omavahelises aktiivses koostöös suudavad kodu ja lasteaed luua tingimused, kus kavandatud tegevused ja ühine lähtekoht annavad soovitud tulemusi.
- Lasteaed tutvustab lastevanematele õppekava, rühma aasta- ja nädala tegevuskavasid. Lasteasutus loob lastevanematele võimalused osaleda õppe- ja kasvatusprotsessi kavandamisel ja läbiviimisel ning hinnangu andmisel lasteasutuse tegevuse kvaliteedile. Lasteasutus teavitab regulaarselt lapsevanemat lapse arengu ja õppimise tulemustest ning kaasab ta hinnangu andmisel. Lasteasutus loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu kasvatusküsimustes.

Toimiva koostöö loomiseks

- oleme avatud ja hoolivad suhtlejad;
- oleme usalduslikus dialoogis, räägime lapsevanemaga läbi vastastikused soovid ja ootused;
- kuulame tähelepanelikult, millest lapsevanem/õpetaja soovib meid lapse puhul teavitada, tagades konfidentsiaalsuse;
- loome süsteemse infovahetuse;
- võimalusel kaasame lastevanemaid õppe- ja kasvatustegevuste kavandamisse/läbiviimisse;
- lastevanematele suunatud küsitlustest saadud tagasiside kaudu parendame lasteaia tegevust.

Koostöövormid:

➤ Infopäev uutele lastevanematele

- Infopäev toimub harilikult kevadel ja sinna kutsutakse lapsevanemaid, kelle laps tuleb sügisel esimest korda lasteaeda. Infopäeva raames tutvustatakse uutele lastevanematele lasteaeda, selle töötajaid ja kodukorda. Võimalik on tutvuda tulevase rühmaruumi ja õpetajatega.
- Uute laste lasteaeda tulekul täidavad lapsevanemad ankeedi *Tere tulemast Rõõmutarekese Lasteaeda*, mis aitab rühma personalil tunda õppida ja arvestada lapse individuaalsust. Vanemad saavad kaasa nõuanded, mis aitavad lapsel kergemini lasteaiaa kohaneda.
- Olenemata lapse east on lasteaeda tulek oluline muutus ja tähtis hetk pere elus. Laps asub uude keskkonda, kohtub võõraste täiskasvanute ja rühmakaaslastega. Enne, kui laps lasteaeda tuleb, peaks pere eelnevalt lasteasutust külastama, et tutvuda lasteaiaa, kohtuma õpetajate ja rühmakaaslastega.

➤ **Lastevanemate nõustamine**

- Igapäevased individuaalsed vestlused hommikuti ja õhtuti rühma õpetajatega k.a muusikaõpetajaga, vajaduse korral mõne muu spetsialisti poole suunamine (logopeed, psühholoog, perearst).
- Arenguvestlused lastevanematega toimuvad üks kord aastas, eelneval kokkuleppel. Lastevanem täidab eelnevalt õpetaja käest saadud küsimustiku, mis sisaldab küsimusi lapse kohta. Vestlus toimub suulises vormis, milles osalevad rühmaõpetajad ja võimaluse korral mõlemad lastevanemad ning vajadusel ka juhtkonna esindaja.
- Rühma lastevanemate koosolekud toimuvad 1x aastas.
- Soovituste andmine erispetsialisti poole pöördumiseks (vt peatükk 7.4 Erivajadusega laps).

➤ **Info liikumine**

- Lasteaias on kasutusel e-lasteaed ELIIS.ee keskkonnas, mis pakub lasteaiale innovaatilisi ja digitaalseid lahendusi õppeöö mugavamaks korraldamiseks. Eeldame, et ELIIS.ee keskkonnas on kasutajateks ka kõik meie lasteaia käivate laste vanemad. Läbi keskkonna jagame infot, nädalaplaane, ürituste kirjeldusi, teavet lapse kohta jne.
- Lasteaia kodukord on kättesaadaval kodulehel <http://roomutareke.tln.edu.ee/> Lasteaia kodulehel on esitatud lasteaia dokumentatsioon, personal, õppekava lühitutvustus, uudised, menüü, pildigalerii tegemistest jms.
- Infostendid rühmades kajastavad päevakorral olevaid teemasid/ infot ning vahetub pidevalt.

➤ **Ankeetid ja küsimustikud**

- Rahuloluküsitlus lastevanemale ja 6-7a. lastele.

➤ **Ühisüritused – lastevanemate, laste ja lasteaia töötajate ühised ettevõtmised**

- Ühisüritusel on lastevanemal võimalus näha oma lapse tegutsemist kollektiivis, suhelda lapsega tegelevate inimestega ning teiste lastevanematega.
- Traditsioonilised üritused (aiapidu, jalgrattamatk, sünnipäevalaste auks lipu heiskamine, igakuine väljasõit, ümbermajajooks, kogu lasteaiapere teatrikülastus 1x aastas).
- Teemaatilised rühma- ja majaüritused (isadepäev, emadepäev, lasteaia sünnipäev, sügis-, jõulu-, kevad-, lõpupidu jt. rühmasisesed üritused).
- Koolitused/vestlusringid lastevanematele.
- Vanemate töökohtade külastamine.

- Heategevuslikud üritused (sügisene Mihklilaat, jõululaat, talgud „Teeme ära“) on perekonnale praktiline võimalus osaleda lasteaia tegevuses. Need on mõeldud millegi lasteaiale olulise teostamiseks, kus koostöös lastevanematega saab näiteks korrastatud lasteaia õueala, teostatud rühma remont, koguda annetusi heategevuseks, vms.

➤ **Näitused**

- Rühmades, lasteaia koridorides, saalis, õuealal jm laste tööde näitused (näit. fotonäitus, laste kunstitööde, sügisandide näitus jne).

➤ **Hoolekogu töö**

- Hoolekogu pädevuses on lasteaiale oluliste otsuste tegemine või lasteaia huvide eest seismine muudes instantsides. Sügisel valitakse hoolekogusse rühma esindaja (üks liige ja üks asendusliige), kes osaleb hoolekogu koosolekutel 2-3x aastas. Hoolekogu koosolekute protokollid koopiad edastatakse lastevanematele e-kirjaga.

7.7 Õppekava uuendamine ja täiendamine

- Lasteaia õppekava uuendamisel ja täiendamisel lähtutakse sisehindamise tulemustest, mis kajastavad, kuidas soodustab õppekava ning sellest lähtuv õppe- ja kasvatustegevus laste arengut, mängu ning õppimist.
- Õppekava rakendumist analüüsitakse pedagoogilises nõukogus kaks korda aastas (sügisel ja kevadel). Saadud tulemuste põhjal viiakse sisse vajalikud täiendused ja uuendused. Pedagoogilise nõukogu otsused kooskõlastatakse hoolekoguga.
- Õppekava muudatused kinnitab käskkirjaga lasteaia direktor.